

Korte inhoud van " Een bewogen leven in dienst van de Arbeiders "

ij het schrijven van " Herinneringen uit mijn leven", ben ik niet zeker deze te kunnen eindigen gezien mijn reeds gevorderde ouderdom. Binnen enkele dagen word 78 jaar oud, met een handicap aan mijn ogen, waardoor ik pijnlijke ogenblikken beleef.... en dikwijls de pen moet neerleggen.

Tijdens de eerste wereldoorlog heb ik reeds de neiging gehad mijn gevoelens uit te drukken over die mensonterende gesel van broedermoord en verval.

De moeilijkheid om mijn gedachten neer te pennen heeft mij weerhouden. Het onderwerp dat ik genoten heb was armzalig en mijn woordenschat klein. Wel schreef ik enkele volksgedichten, die onrechtvaardigheden aan de kaak stelden, waarmee ik veel last had om mijn gedachten in woorden uit te drukken, de drang naar studie dwong mij verder.

Als toneeldilettant, heb ik mij verder kunnen ontwikkelen, door instuderen van de werken der grote denkers en alzo heb ik meerdere kennis opgedaan. Van in de kindertijd was ik door de muziek en voordrachtskunst aangetrokken. Vaders vroegtijdige dood bracht een ommekeer in het bestaan, waardoor de gelukkige kinderjaren geremd werden en de strijd voor het leven vroegtijdig begonnen. Ik ben brutaal tussen misdeelden terecht gekomen uit het schone leven met al zijn beloften voor de toekomst, vandaar dit verschil dat zo geweldig op mijn gemoed heeft gewerkt...en dat mijn leven is bijgebleven, alsof het pas gebeund was.

De eerste deel uit mijn herinneringen zal omvatten:

Bij ons thuis, de gelukkige kinderjaren".

Nieuwjaarsnacht 1890, Vadersdood."

Moeder in de strijd om het leven met haar kroost."

Als kind op den buiten, bij een gierige boerin uitbesteed."

Mijn armzalig schoolonderricht."

De tweede deel:

De armoede der arbeidende klasse."

Het leerlingenschap- Het opstandig leven in het jongenlingenbestaan."

18 april 1902, de strijd voor algemeen stemrecht" *Stels 17 jarige stond ik in de rangen.*

Het opbouwen van een gezin"

Syndicaal leven en politieke ontwikkeling."

Strijder voor Wereldvrede- Arbeidersconflicten in de grote centras, betogingen."

Oorlog 1914-1918- Naar Duitsland in gevangenschap terwijl mijn geboortestad door vuren afgebrand werd, de bewoners brutaal afgemaakt.

Uitgeven van het "Duits Militarisme tegenover weerloze burgers " en hekelgedichten."

Bevrijding van België in 1918"

Terug het leven opbouwen"

7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844.

zi-proef."

commune."

coat".

1 ereprijsen in verschill

neelleider, 40 jarenjubileum,

mile Vandervelde, enz...

getrouwd 14 Juli 1930)

Volk als leider voor hu

de arbeiders-verbruiker

el Van Acker "

digden van alle denkwij

Legrand, die mij van
s van mishandelingen en

e klasse in rouw."

ijn herinneringen uit "E

te worden, en even
 die mogelijk en verkeer verast
 te worden na zijn overlijden.
 gevoegt als bewijs. D.W.

Herinneringen uit mijn kinderjaren of de vertellingen van een ouderling.

Ontsproten uit begoede handelaars, ambachtsfamilie, ben ik na mijn gelukkige kinderjaren en vaders dood, een ~~sch~~ofelkind geworden bij het einde van mijn vijfde levensjaar. Vader stierf in 1890, enkele ogenblikken voor middernacht.

Dit heb ik later het best aangevoeld, omdat ik vroeger het kinderlijk geluk met alle goede zorgen heb genoten van mijn lieve ouders, broeders en zusters, uit dit groot gezin, waarvan nog negen kinderen in leven en drie dood. De ouders van vaders kant woonde ook bij in maar zijn beiden in mijn eerste levensjaren gestorven.

Op driejarige ouderdom, bij het dragen van mijn eerste broek, Zondag van Leuvenkermis, had de dienstmeid (dochter van de bij vader in dienst zijnde meester-gast) de onvoorzichtigheid begaan mij op de paardekensmolen te plaatsens, met het ongelukkig gevolg dat bij het draaien van de molen van het houten paardje ben gestuikt, waardoor ik een dijbreuk opgelopen heb waarmede ik acht maanden in de plaaster heb gelegen, van de heup tot de voet en later een ijzeren been heb moeten dragen, waardoor het been iedere dag werd uitgerokken, dit veroorzaakte me vreselijke pijnen en bleef kreupel voor mijn ganse leven, deze handicap zal later zwaar op mij drukken. Mijn ouders deden al het mogelijke om mij het leven te verzachten.

Vader was lood- en zinkbewerker, ondernemer van grote werken, met een meester-gast die meer dan 25 jaren in zijn dienst heeft geweest, mijn twee oudere broers waren gasten, de derde kon het beroep niet uitoefenen, moest scheenmaker leeren, de twee volgende waren halve gast en leerjongen, er waren nog andere gasten aangeworven.

Moeder leidde de handel thuis in lood, koper en zinkartikelen, met haar groot gezin, geholpen door twee vrouwen.

Wij hadden een werkplaats thuis voor het kleine werk en een groot atelier in de buurt. Het was een leven vol bedrijvigheid, voor mijn ouders, om dit gezin in goede orde te houden en deze te voeden.

Daar vader voor brouwerijen de werken ondernam, lagen er steeds vaatjes bier in de kelder. Er was eveneens varkensvlees opgezouten in het groot vat. Wanneer er vis op de tafel kwam vrijdags, want moeder was zeer kristelijk, gebeurde dit met grote schotels en wanneer moeder pannenkoeken maakte, kon zij de gulzige eetlust van haar

Wanneer mijn oudste broer bijtijds van zijn werk kwam hielp hij moeder, dan was het een leven bij het zien hoe hij die koeken met een handzwei in de pan keerde en in de hoogte wipte, waarbij hij zich soms vergiste in zijn worp en de pannekoek aan de zoldering bleef plakken.

Moeder, een klein dik vrouwke, omringt door haar talrijk kroost, die er vreugde bij hadden moeder zo te zien, terwijl zij in haar zetel zat te gichelen van huiselijk geluk. Vijf zonen en een dochter uit het eerste huwelijk langs vaders kant, een zoon uit het eerste huwelijk langs moeders kant, een dochter en een zoon, de twee laatste kleutels, nog in leven, uit haar huwelijk met mijn vader.

Vader maakte deel van de Rederijkerkamer "De Roos" en "Vlamingen Vooruit". Mijn oudste zuster Louisa deede aan toneel en leerde mij versjes.

Natuurlijk liep het altijd niet goed met zo een schaar jonge kinderen. 'S middags zaten de twee jongste het eerst aan de lange tafel terwijl moeder nog aan het koken en braden was, zolang liep alles goed af.

Een van de grootste jongens, Ture, kwam binnen zette zich aan tafel, terwijl de tweede, ^{de} Pikke, zijn intrede deed, deze trok de stoel onder het zitvlak uit van Ture en het zat er op..... Moeder tussen haar koken en braden in, gebruikte haar ganse woordenschat om de bengels tot bedaren te brengen, en zo kwam de eene na de andere, met hongerige magen, elkander plagen tot zij de zware tred hoorden van vader, die natuurlijk ~~het~~ laatste van de werken kwam. Vader met een ernstige blik nam ons allen in ogeschouw... en moeder met een goedgehartig gebaar bracht alles in orde. Er werd opgediend uit grote soepketels, schotels en bierkannen. De bengels in afwachende houding om aan 't smullen te gaan, bekeken de eene de andere zijn teloor, onder de ernstige waakzaamheid van vader. Zeer handig bezorgde moeder ieder zijn deel en na een kruisje ~~en~~ terwijl moeder haar middaggebed las, kon het noenmaal ~~beginnen~~... Als, bij ongeluk van toeval, ik, de kleinste in mijn onozelheid, vroeg naar het kroontje, dat onderaan op mijn teloor stond. Om zeker te zijn dat het wel de mijne was, en daar ik niet aanstonds antwoord kreeg, de tellor omdraaide met al wat er op lag... en weer was het eetm maal onderbroken. Moeder en de werkvrouw konden de plaats opruimen

en ik de hoek in. Daarmede was de maat vol gelopen en vader zo zijn broer, die Politiecommissaris was, er mede gelasten ons eens onder handen te nemen, want allen hadden de laatste tijd wat uitgestoken. De oudsten hadden het vlees uit de kuip gehaald en naar hun verloofden gedragen, de anderen te laat thuisgekomen en in der haast, met bier uit de kelder te halen, het vat vergeten dicht te stoppen en alzo leeg gelopen, mijn oudste zuster, rond de 20 jaar, mocht nog niet vrijen enz., enz...

Na het avondmaal kwam mijn Oom, een forsige kerel, met snor en baard, zoals mijn vader. Zij geleken op elkaar of het tweelingbroeders waren. Vader was ouder en meer gerimpeld in het aangezicht, de tekens van de loodziekte, dat later slecht zou aflopen, hadden die struise gestalte reeds ondermijnd.

Mijn Oom was in kledij van Politiecommissaris met een lange degen. Allen moesten wij op rij staan volgens ouderdom, als kleine kleutel moest ik er ook bij, want ik had nog wat anders uitgestoken. In mijn kinderlijke doening had ik met een hamertje, dat ik uit het atelier gehaald had, de touche van het klavier stuk geslagen en de pop van mijn klein zusje, Finke, van al de trappen gegooid, waardoor ze in stukken was... Zo werden ieder zijn schelmstreken opgehaald door mijn Oom en hij zou er een einde aan maken, zo zulks niet beterde, opeens trok hij zijn degen, kraste er mede op de keukenstenen dat het vuur er uit sprong. De ganse rij bengels vloog uiteen, de eene onder de tafel, de andere de trap op of tussen de keukenkasten, ik zelf was achter mijn moeke gekropen. De schrik had mij zo gegrependat men mij later een andere broek moest aandoen. Mijn zusje die niet bij de stouterikken had moeten staan, weende op moeders schoot. Of mijn oom met Vader en Moeder, knipogend verstandhoudende blikken hebben gewisseld, weet ik niet. In de ademloze stilte van de schrik hadden wij Oom nog enkele woorden ^{hoorden} ~~broem-~~men: "Als ze nu nog herbeginnen steek ik ze allen in de amigo" en ging weg met Vader. Na enkele ogenblikken kwam iedereen uit zijn schuilplaats te voorschijn. In de avond was Moeke rijstepap aan het koken voor 's anderdaags. Vader zat in zijn zetel, gelukkig, met zijn twee jongste spruiten, elk op een been paardeken rijden. De ouderen waren naar de turnkring "La Populaire" of naar hun verloofden.

Alles was weer vergeten tot een der bengels wat uitstak.

Zondags, na het noenmaal, zat vader op zijn bureel. Achter elkaar, volgens ouderdom, gingen de groten hun zondaggeld halen. Ik, de kleinste, stond beneden aan de trap en ieder van mijn broers lag een cent in mijn toegestoken hand. Als er een schaladeerde liep ik er achter. Dit was enkel om mij te plagen, want klein Jantje werd door allen bemind. Twee van mijn broers waren inmiddels soldaat geworden voor hun lot. De derde oudste, Polle, langs vaders kant, bij de genie. De halve broer, langs moeders kant, Victor, wachtmeester bij de jagers te paard. De halve zuster, Louise, langs vaders kant, was opgenomen bij een welstellende tante en deed nog hare studies in een hogere school. Al de jongens hebben in het College der Josephieten ter school geweest, de twee jongsten in de betaalscholen der zusters en broeders van liefde. Wij zijn kristelijk opgebracht. Vader werkte voor de begoede klasse, brouwerijen, kloosters, Universiteit, stadsgebouwen, enz.

Meer en meer werd vader door hoest buien ondermijnd.... Ik vernam later dat hij liberaal was, (~~pas~~ gesticht) De twee jongste kinderen werden door de ouderen naar school gedaan en bij winter-tijd, maakten ze een "ijsstoel" en lieten zich inspannen, dienende als paarden, waarop ik mijn klein zweep liet terecht komen. Ja, wij waren oprecht gelukkig en als kinderen kenden wij geen zorgen tot de onverbiddelijke dood, in de nacht van nieuwjaar 1890, vader van zijn talrijk kroost ontnomen werd.

Ik vergat te zeggen dat ook mijn vijf broers liberalen waren, de tweede, Fons maakte deel uit van de Arbeiders-partij. (~~pas~~ gesticht)

Vaders vroegtijdige dood bracht een geweldige ommekeer in mijn kinderlijk bestaan, waardoor de gelukkige jaren geremd werden en de strijd voor het bestaan vroegtijdig begonnen. Ik ben brutaal terecht gekomen tussen de misdeelden, uit het schone leven met al zijn beloften voor de toekomst, vandaar dat dit verschil zo geweldig op mijn gemoed heeft gewerkt en mijn gans leven is bijgebleven, of het pas gebeurd was.

Mijn oudere broers en zusters hebben mij ook meermaals deze familiegeschiedenis herinnerd. De derde oudste broer, Polle, blind geworden, rond zijn 70ste jaar, sprak nog altijd van de goedheid

van onze moeder en klaagde op zijn 82ste jaar, dat hij zich niet ongelukkig zou gevoelen indien Mama nog moest leven; bewijs van goedheid mijner moeder. Ach! zij was goed en zoet, als de melk van haar borst.... zou Guido Gezelle zeggen!

Moeder trachtte verder dit grote gezin in voege te houden, maar de wil^lsheid en ondoordachte daden van de oudere kinderen bracht het zo ver dat ieder zijn deel kreeg van de eens zo bloeiende handel en Moeke met haar twee jongste spruiten er zich moest trachtte door te werken. Eerst woonden we bij grootmoeder op een pachthof buiten de stad te Korbeek-Lo. Moeder met haar twee jongste kinderen en de zoon uit het eerste huwelijk, die zijn militaire dienst eindigde, opende een beenhouwerij. Na een jaar huwde mijn broer. Het huiselijk geluk bij moeder terug onderbroken. De beenhouwerij welke moeder alleen niet kon houden werd overgelaten en het gezin ging uiteen. Moeder werd econoom in het wezenhuis van de meisjes. Met mijn jongste zuster werd ik opgenomen in het jonge gezin van mijn half broeder, wiens vrouw steeds goed geweest is voor mij. Mijn half-broer, met zijn militaire opvoeding en zijn kleine burgerlijke begrippen, was zeer streng.

Moeder beviel niet aan de directrice van het meisjes-wezenhuis omdat zij te goed was voor de kinderen en zag zich verplicht haar ontslag te nemen. Later, veel later, noemde de oude wezenmeisjes haar nog altijd "Mama" waarover ik jaloers was met mijn kinderlijke begrippen. Moeder werd eerste ~~kok~~ster in een heren-huis te Borne^m, in de Vlaanderen, en plaatste mijn jongste zuster in een kostschool te Borne^m. Ik bleef nog een tijd in het gezin van mijn broer, ~~maar~~ werd een last, daar ik soms kreunde, dagen lang, van onuitstaanbare pijnen in mijn ^{rechter}~~linker~~ been. De zachte en goede vrouw van mijn half -broer had een nieuwwasserij en werkte met vele meisjes, zij verzorgde mij zeer goed niettegenstaande haar overlast van werk. Mijn broer in zijn strengheid en zijn militaire opvoeding van die tijd, die alles behalve democratis was, gaf mij eens van de zweep omdat het ~~Koekje~~^{Koekje}, die hij mij , misschien opzettelijk, had gegeven, te snel ^{had}~~was~~ opgeëten. Hij behandelde mij dus eenvoudig als zijn paarden. Hij was verder geen slecht mens, maar begreep de kinderlijke onhandigheid niet. Ik ging toen naar

de officiële school, hoek van de Halfstraat, bestuurder Mr Bullens. Men trachtte mij te kunnen plaatsen in het jongens wezenhuis, maar door mijn heenbreuk werd ik niet opgenomen. Mijn broeder V., die handel begonnen was in paarden en koebeesten, had een rijke boerin gevonden ~~en~~ die zich wou gelasten met het opnemen van een kind. Deze vrouw was niet gehuwd, bezat een boerderij met grote boomgaard, op de Heide te Lubbek, was vrekkelig en kwezel-schijnheilig, gebruikte mij als kleine hoeveknecht, ik had toen iets meer dan 7 jaren en ging op krukken. Ik werd varkenshouder en veeverzorger. Op het erf was er ook veel pluimgedierte waarvoor ik moest zorgen. De dag begon zeer vroeg, het gekraai van de haan gaf de tijd van opstaan. Men had reeds 2 of 3 uren gewerkt alvorens naar school te gaan, waarvan men mij veel weg hield om op de boerderij te werken. Bij boerenmensen is het steeds labeuren vroeg en laat. Mijn slaapplaats was benevens de stallingen, kale muren, een stuk stoel, een strooizak op een ^{ijde} planken aaneengeslagen bed, waarboven een weiwaterbakje met kruisje hing. In de dag strompelde ik, op mijn krukken, van de eene stal naar de andere, of water ophalen uit de bornput, steeds blootvoets, daar ik de klompen aan mijn voeten niet kon uitstaan, met het rechterbeen 15cm. korter.

Wanneer de boerin naar de stad ging met haar boter, kwam ze terug met vreemd vet en spek. Ook mocht ik dan niet in de keuken. In een kamer waar het fruit lag en die daar op uitkwam, daar zat een beer ^{zoj de katten de boerin} om mij schrik aan te jagen. In mijn leemen slaapkot was een klein opening waardoor ik mijn boterhammen kon nemen, als deze niet opgevreten waren door de ratten. Verder was het eten: aardappelen, ajuin en vreemd spek - op het zwart brood vreemd spek, soms siroop of appelspijs, maar dan was het zondag of kermis.

In die tijd gingen de boeremensen nog bij elkaar helpen de oogst van aardappelen of graan binnen doen en kregen als beloning rijstepap of pannekoeken met siroop, dit was het feest van het jaaf. Bij de dorpsmid, achter de hoek, kreeg ik soms een dikke appel van de smidsvrouw, dit door Lieske, smidsdochter, mijn schoolvriendinetje. Als ik dan bij toeval wat vrije tijd had, wat zelden gebeurde, bracht Lieske mij in de smidse. Daar beleefde ik genoeglijke stonden bij het zien uiteenspronkelen van de rode gensters, in die

donkere smidse, door de forsige hamerslag op het roodgloeiend hoefijzer. Dan kreeg ik visioenen en nam de dorpsmid voor de forsige gestalte van mijn vader, die in mijn verbelding terug voor mij oprees in die rode gloed met donkere achtergrond. Des avonds bij het naar bed gaan zat ik, als onwetend kind, op de knieën voor mijn bedsponde te bidden en smeekte Jieske, van wie men me wijs gemaakt had, dat Hij goed was voor brave kinderkens, om eens moeder, broers en zusters te zien.....vermoeid kroop ik op mijn strooizak, las nog voor ieder van de naaste familie een gebed en smeekte steeds om bezoek. Onder de bittere verlatenheid groeide het eerste gevoel van opstand. Mijn kinderlijke geest was reeds in vertwijfeling gebracht door de geheimzinnige handelwijze van de dorpsonderwijzer, die dikwijls langs achter door de haag op het pachthof kwam, telkens bij valavond en er nog vertoefde als ik reeds in mijn lemen slaapkot was.

Als ik zondags met de boerin naar de kerk ging, alvorens zij naar de kommuniebank trad, zat zij in penitentie, terwijl het toeval wilde dat ook de dorpschoolmeester binnenkwam. Twijfelachtige dingen rezen door mijn geest en vloekte "kardieu" de loeder is er weer, kroop van schaamte ineem, denkende dat Gods toorn op mij zo neerkomen voor die slechte gedachten.

De boerin was een slanke, alleen staande en zwakzinnige vrouw, misschien daardoor nooit gehuwd geweest en nog maar in de dertig jaren. De hoeve stond op de Heide, op een hoek, waar een weg liep naar de Bremen en links van de hoeve woonde de dorpsvroedvrouw, deze hield een drankgelegenheid waar de boeren zondags kwamen kegelen of ijzerwerpen op het struifspel. Ik mocht de kegelen plaatsen, wat ik al kruipende deed, kreeg daarvoor een een smoderbol en mocht al eens mede bier drinken. Dit alles gebeurde onder de boeren tussen vloeken schelden en zuipen tot er zelfs vechtpartij van kwam en ik dan de plaats poetste, blinkende op mijn krukken naar de beestenstal, waar het veiliger was dan tussen dronken en vechtende mensen. Dat leven heeft bijna twee jaar geduurd tot dat op een zonnige zondagnamen in de herfstmaanden, een klein gespan de hoeve opgereden kwam met drie mijner broers en één nog vreemde voor mij, mijn pas schoonbroeder geworden. Mijn half-zuster, Louise, pas getrouwd, was overeengekomen, met haar man dat ik bij hen zou

komen inwonen. Daar ik vervreemd was van mijn broers en gewoon geworden aan het boerenleven weende ik, wist niet wat er mij overkwam. Het kan aardig schijnen, maar ook de boerin weende, het afscheid gebeurde zo ineens. Zij de zwakzinnige... was weer alleen... Vele jaren later, na de 2de wereldoorlog, vernam ik dat die vrouw in haar gierigheid en oude dagen helemaal simpel geworden was, en de dorpsjeugd haar schuwde en scheldde voor de toverheks van het dorp. Had de meer ontwikkelde, zeer ~~vrome~~ dorpsonderwijzer, soms het leven van die zwakzinnige vrouw gebroken.

Toen men met mij van de hoeve wegreed was ik droefgeestig en zwijgzaam, dacht aan Lieske, mijn schoolvriendinnetje, die wat zon in mijn eenzaam bestaan had gebracht, door steeds de hulp in te roepen van haar moeder, de smidvrouw, en mij ook de genoegelijke stonden liet beleven bij het zien dwarrelen van de spronkelende gensters door de forsige slag van de smid op het hoefijzer, in de zwarte donkere smidse.... met zijn rode gloed... welke allerhande figuren op de muren toverde en mij de eerste indrukken van eerbied afdwong voor het grootse en de schoonheid van de Arbeid. Het zware labeur van de boerenmensen.. is mij het ganse leven bijgebleven.

Ik werd uit mijn gepeinzen geholpen door allerhande zotternijen die mijn broers mij vertelde. Zij gaven mij de zweep, denkkelijk om mijn aandacht te vestigen op het verleden. Terwijl ik met die zweep zachtjes het paardje dreef, kwam voor mij de ijsstoel mijn broers ingespannen als paarden, die mij in de kleuteljaren naar de school voerden. Op de Diestsesteenweg, buiten Lubbek, hielden we halte om mij een versnappering te bezorgen. Mijn jongste broer Pieter was niet bijtijds op het gespan en moest achteraan lopen, dat bracht leute bij, dit alles om mij afleiding te bezorgen.

Deintrede bij mijn zuster Louise, te Kessel'lo, Paternosters straat, was aandoenlijk, zij drukte en prangde mij weenend tegen haar borst, haar man en mijn broers volgde stilzwijgend dit toneeltje. Mijn klompen en krukken werden ter zijde geplaatst. Mijn zuster droeg mij naar haar kamer, waar sneuwwit ondergoed lag, een nachthemd en een paar pantoffels. Ik werd met goedriekende zeep gewassen een half uur later kwam zij met mij op haar arm beneden, waar de mannen de koffietafel gedekt hadden, en fijne koek en taart mij te wachten

stond. Het leven voor mij kreeg zijn normale gang als bij kinderen die goed verzorgd worden. Ik ging naar de gemeenteschool op de Brugberg, mijn schoolonderricht werd dikwijls onderbroken door periode van pijnlijke aanvallen in mijn rechterbeen tot de dij, deze kwaal overviel mij bij slechte weersgesteldenis en duurde verschillende dagen. Eens stond ik op de speelplaats der school voor de muur van een klein afdak, toen mij die pijnen overvielen. Het kreunen en de grimassen van pijnuitdrukken amuseerde de kleine onwetende schooljeugd, een was er bij die mij plaagde tot ik in het dreigen met mijn kruk, de dakpannen afsloeg van het klein afdak waarvoor ik me bevond. Bebloed stond ik daar...Terwijl de enige stonden vroeger tergende bengel en andere schooljeugd hangstig in paniek weglieden. Na de goede zorgen van de schoolbestuurder en mijn onderwijzer, heeft de schoolbewa~~ker~~ mij naar huis gebracht. Weken lag ik daar in vreselijke pijnen. Het schoolbengeltje, die mij in zijn onwetendheid geplaagd had, is mijn beste en trouwste speelmakker geworden. Later toen we terug in de stad woonde zijn mij nog zulke gevallen overkomen. Mijn moeder kwam mij nu dikwijls bezoeken en was in keukendienst bij zeer rijke katholieke mensen die in de jaren 1895 nog veel druk hadden op hun personeel, vandaar dat ik de school volgen moest van de Broeders van Liefde, St Antoniusplaats, te Leuven. Mijn zuster, de jongste, nu geplaatst in de kostschool van het Heilig Hart, Halfstraat, te Leuven, kwam maandelijks een dag in verlof. In de school werd ik nogmaals geplaagd, daar ik op krukken sprong. Op een dag, in de stad op de Volksplaats, was ik omringd door straatbengels, terwijl ik kreunde van de pijn. Een bengel had mij met een sigarettenpuiltje op de wang verbrand en door het gehuil werd de aandacht getrokken van de wachter, die mij van die straatbengels verlostte. Er kwam stilaan een gevoel van bangheid over mij, hield mij afgezonderd, tot zover ik buiten weten van mijn opvoeders buiten de school bleef, deels door de pijnen die mij dikwijls overvielen en de gewoonte er niet te zijn, hetgeen^{ook} veel gebeurde toen ik de Lubbek bij de boeren woonde. Het schoolonderricht was toen nog niet verplichtend, en door mijn vele afwezigheid zeer armzalig voor mij. Het was eigenlijk niet voor de school dat ik weg bleef

maar onder het complex dat drukte als verstoteling tussen de kinderen. In plaats ter school te gaan zocht ik in de eerste schooluren mijn toevlucht in een kerk of kapel, rond 10 uur begaf ik mij naar het gerechtshof om de beordelingen bij te wonen van diegenen die wat misdreven hadden. 'S namiddags zat ik tussen de schippers en de sjouwers op de vaart, of in de een of andere smidse. Alzo leerde ik het leven der vroeters kennen. Langs de straat zag ik bedelende vrouwen met kinderen, en aan het Hospice Remy, bureel der armen, Naamsestraat, tientallen mensen in rij om een bussel strooi te bekomen, voor een slaapzak te maken. Zaterdag gingen die arme lui van het eene rijke huis naar het andere om een fooi. Dat was die goede oude tijd!! voor diegene die bezit hadden. Ik was aangetrokken door die misdeelden en leefde er tussen als de vriend der armen. Ik had het goed bij mijn zuster en ik kon soms al iets delen met mijn kleine vriendjes. Dikwijls werd ik hier of daar in een arm gezin opgenomen als onverwachts mij de pijnen overvielen, dan werd ik door deze mensen naar huis gebracht. In de arme bu^{ur}ten hokten deze misdelden bijeen in bouwvallige krotten, verhuurd door huisjesschuimers. De uitgebuitenen trachtten zich door bijverdiensten het inkomen te verhogen met in de zomer warm water te verkopen, door koffieschinkop te houden, voor een cent een volle koffiepot. Daar werd gelameerd, gekletst en soms elkaar uitscholden. Het lag er maar bovenop, want Trees en Wanke waren een uur daarop aan 't pr^{at}en over hun moeilijk bestaan; de man die ziek was en zich niet kon verzorgen, enz., enz...

In sommige straatjes maakte men bij wintertijd frit of pannekoeken, 5 cm. het portie.

Het loon van de gewone arbeiders was zeer laag, van 15 tot 18 fr. per week, een bediende 75 fr. per maand. Sommige werklieden werkten van 12 tot 15 uren per dag om wat overuren te maken aan 25 cm. tot 40 cm. per uur. Het was de gouden tijd voor degene die geld bezat, in het land der lage lonen en lange werkuren. Het stukwerk was in voege en de armzalige huisarbeid met nacht en zondagwerk, de seizoen arbeid met zijn werkloosheid (zonder steun) enz....

Vele arbeiders liepen op klompen, gekleed in lompen, de kinderen blootvoets. Bij velen was de genever het troostmiddel om in de roes der dronkenschap hun armoede te vergeten, waardoor zij zeker hun ondergang bewerkten. Vrouw en kinderen hadden het meest

te lijden. Het leven was voor rijke mensen het paradijs op aarde. De kleine burgers, gezien de lage lonen, ware deze de dupe en konden zij zich dikwijls niet het hoogst nodige verschaffen. Weediegenen, en zij waren talrijk, die door ziekte of werkloosheid werden getroffen. Sterfgevallen waren onder de arbeidersklasse het meest. Ik beleefde dit alles van kortbij mede, alhoewel ik het beter had bij mijn zuster, waarvan de man een leidende post bekleedde op de burelen van de telegraaf.

Intussen had men mij in de gemeenteschool geplaatst, omdat men schoonbroer en mijn zuster het moe waren van steeds geld uit de zakken van de ouders der leerlingen te halen, onder alle voorwendsels, een kaars voor deze of gene heilige enz.. Ookvonden zij het schoolonderwijs te veel gericht op kerkelijke geschiedenis. Zij waren niet onkristelijk maar tegen de dogma der kerk, progressistisch aangelegd. Ik deed mijn eerste kommunie en vele bedevarten, door de raad van mijn grootmoeder, om ~~het~~ mirakel te beleven eens van uit een kerk, zonder krukken naar huis te komen. Op die bedevaarten, om er een te noemen: Scherpenheuvel, zag men de ganse dag kreupel-bedelende mensen, en rond de kerk, tenten met snoeperijen en speelgoed. In de kerk hingen een paar krukken onder aan het kristusbeeld, waarvoor een afbakening, het geld lag bij hopen, stukjes van 5 en 10 cm., of centen, door de bedevaarders bij handgrepen ingeworpen. Dat ~~beeld~~ heeft zo een geweldige indruk van afkeer op mij gemaakt dat ik ~~dat~~ ik ben gaan denken dat er ietshaperde Buiten rond de kerk kermistenten voor wie kopen kon, op de baan geklaag van blinden en allerhande kreupele- arme- biddende dutsen. In de kerk, wel doordachte aftrugelaary op de goede gelovigen, rond een onschuldig kristusbeeld.

Te huis van de bedevart, en zelf ter plaatse, doorstond ik steeds hevige pijnen. Zo ben ik opgegroeid, was een goed leerling geworden in de gemeenteschool, maar mijn dijbreuk hielden mij veel 't huis. Op ongeveer 11 jaren overviel mij op het kermisplein een geweldige pijn dat men mij naar huis moest brengen. Er werd consultatie gehouden en ik zou een dijoperatie doorstaan, daar waar de heup en het dijbeen in elkaar komen. Dit moest gebeuren zonder verdovingsmiddelen. De wonde door de snede aan het dijbeen was zeer groot langs waar het been moest gezuiverd worden aan de hoksels, van de verzworen materie. Om deze zuivering moest er iedere dag hernieuwd, een verband van gasdoek, in de wonde, van ongeveer 5 op 30 cm.,

dit dagen lang, daarna een gumidarpje van dezelfde lengte, om de wonde te ontlasten en dagelijks met één cm. verkortte, tot de wonde toe en gezuiverd was. Na meer dan 1 jaar op het ziekbed moest men mij terug leren lopen, ditmaal zonder krukken. Het was een werk van geduld voor mijn pleegouders. Sedert dit gebeuren, ben ik zonder krukken door het leven gegaan en de pijnen zijn met de jaren afgehoemen.

Tijdens mijne ziekte las ik vele werken van Conscience, Tolstoi, Zola, Victor Hugo, Jules Verne enz.. Mijn zuster leerde mij gedichten voordragen. ^{Ik volgde met haar} ~~Mijn zuster leerde mij~~ toneelavonden, reeds van vroeger, als de ziekte me niet te bed hield, en waarin ze zelf optrad in de verenigingen waarvan haar man deel uitmaakte en de kinderr~~ol~~ soms door mij vervuld werd. Ook had ik met haar reeds vertoningen en feesten bijgewoond in het volkshuis, wat nu meer gebeurde, ik werd een getrouwe van de feestelijkheden in de *Proletaar*.

We waren toen in 1898 en ik was in het l^erlingschap voor het vak van kleermaker. De arbeid was nog niet geregeld en de kinderen en huisarbeiders aan uitbuiting blootgesteld. Men gebruikte de leerlingen om boodschappen te doen, madame in haar huishouden te helpen, de kinderen naar school doen of er voor te zorgen, daar de vrouw van de kleine meester dikwijls helpen moest voor de afnaad. Men moest om zo te zeggen zijn vak met de ogen stelen, want, buiten steken uittrekken, naalden ^{en} ~~en~~ vaden, de atelier uitborstelen, het stinkende strijkijzer met houtskool in brand blazen en blijven verzorgen zolang de arbeid duurde, de petrollampen in orde houden. Dit alles gebeurde in de slechtste plaats van het huis, onder de trap, in de kelder of op de zolder, dit meestal bij de huiswerkers van de meesterkleermakers. Dat waren dan stukwerkers die vestons, jaquetten, redingots, habits en overjassen maakten. Verder had men de broekenmakers, gillemakers waren meestal vrouwen. Zij werden gerekend als de heren en dames van de arbeidende klasse, omdat zij zich wat beter konden kleden, maar leefden dikwijls in te kort aan koopkracht, terwijl zij van de vroegen morgen tot laat in de nacht slaafden; op het einde van de week, de nacht door tot zondagsnamiddag, dit in volle seizoen, om daarna wekenlang zonder werk en ziek van afsloven in miserie en zonder steun steeds maar achteruit te boeren.

Ik zeg, men kon zich niet met de lerlingen bezig houden, daar de meesterhuiswerker zelf aan uitbuiting blootgesteld was, hij mocht dan nog een goed mens zijn, kon het niet anders of de lerlingen moesten hun plan trekken. Zo kreeg men dan de raad te huis, op een lapje stof te leren naaien, afpersen leerde ik met mijn broek in plooiën te zetten, als het 12 uur sloeg op het werk, ~~men~~ ze dan soms nog warm over de benen trok om, op een uur tijd, naar huis te gaan voor het middagmaal. In mijn bed lag ik te tobben hoe een kledingstuk ineengestoken werd, probeerde een onderdeel, veranderde van winkel zeggende dat ik dit of dat van de stiel kon en zo ben ~~ben~~ ik halve gast en volledig vakman geworden. Om wat meer te verdienen ging ik dagelijks naar Brussel werken, vertrok ^{ijmorqued} om 5 uur 45 en kwam het meest met de nachttrein naar huis. Soms door het garenen van de trein in Zaventem, stonden wij om acht of negen uur in de morgen ^{noy} ter plaatse, dan was de week om zeep, en dikwijls zonder werk. In die tijd bestond er weinig rede en lolde men met de arbeiders naar goëddunken. In die omstandigheden bestond er geen huiselijk geluk en zag men zijne kinderen slechts zondags. Het waren beroerde tijden. De arbeiders kwamen in verzet en de wetten waren zo gesteld dat het arbeiderskind soms opgeroepen werd om door militaire maatregelen, tegen oudere broers of vader op te treden, tijdens werkstakingen der mijnwerkers en fabrieksarbeiders.

In de universiteitsstad Leuven waren de zoons van de katolieke begoede klasse dikwijls slaags met de arbeiders en kleine burgers. Tijdens de studentenbraspartijen werden de Leuvense burgers lastig gevallen en behandeld op een wijze die mij niet toelaat neer te pennen. De dag daarop relletjes onder de kleinburgerij-arbeiders en studenten, deze laatste trokken aan het kortste eind, maar het waren steeds de Leuvenaars die de bak in vlogen. De gendarmen te paard, hun hoge met haar bezette kolbakken en zwaaiende sabels, reden al dravend over de grote markt en omliggende straten waar de wanordelijkheden zich afspeelden. Mijn broers hadden hun deel in de vergeldingsmaatregel der Leuvenaars tegen de studenten, ook stak ik een helpende hand toe, daar ik reeds bij het terugkeren van nachtarbeid door die brassende katolieke, welstellende jeugd, overvallen geweest ^{ben} en bevuilt op schandelijke wijze, wat merdere Leuvense burgers doorstaan hebben en dus kunnen getuigen.

Inmiddels ging de strijd voor de rechten en de ontvogding der arbeidende klasse verder. Enkele meevoelende, uit de burgersklas steunden, jonge vrijzinnige intelektuele, waartussen Tielemans Louis, jong advocaat, vervoegden de rangen van het proletariaat, waarvan mijn tweede oudste broeder, Alfons, een medestichter was. Aangeslotene van 1885, als jong militant volgde hij de Leider Prosp. Van Langendonck op zijn propagandatochten, met Janda Schoover, Jan Sprengers en andere stichters. Jan Schoover vertelde mij een anecdote uit een dezer tochten. Een zondagmorgen, te Werchter, was het meting aan de kerk, mijn broer, een der lijfwachten van Pros, was overvallen door verschillende boerenzonen, men had getracht hem over de haag te wippen. Mijn broer, een forsige, groot-gebouwde kerel en die niet van de stomste was, deed dat hij het geval niet erg op nam en felisiteerde voor die daad, maar stelde voor dit eensman tegen man met hem te doen, de boeren gingen er op in en op een oogwenk lagen er twee, drie over de haag. Mijn broer werd in triomf gedragen en Pros kon zijn meting houden. Hij waarschuwde nogtans zijn lijfwacht zeggende " Pas op want staks vliegen wij de vaart in".

Zo kwam " 18 april 1902". Verklaring van een overlevende. De avond van 18 april, bevond ik me met mijn broeder in de rangen van de manifestanten als jongeling van 17 jaar. ~~Hij dag stond ik in de feestzaal van de proletaar op het podium, als declamateur, om de arbeiders op te beuren met gedichten uit de strijd voor ontvogding der arbeidende klas.~~ Ik was aangesloten bij de opvoedingsgroep S-A. R. en later aan de partij en de syndikaten. Op bovengenoemde avond, zoals iedere avond in dit tijdstip, begaven de algemeen stemrecht manifestanten zich, rond 18 uur, naar het station om volksvertegenwoordiger, Prosper Van Langendonck, af te halen en nieuws te vernemen over de debatten in de kamers. Deze liepen uit op een hals-tarige weigering van wege de katolieke woordvoerders....

De menigte ontevreden over deze kwaadwillige houding vormde een stoet van protest en al zingende, het lied voor het algemeen stemrecht, trokken zij door de toenmalige Statiestraat - Grote Markt - voorbij het stadhuis - Brusselsestraat - Parijsstraat. Aan de hoek van de Predikherenstraat stond de groene garde civiek-Chasseurs ~~op~~ wacht, doch de stoet werd doorgelaten. Een deel ging de straat in, het andere deel volgde de Parijsstraat tot de St Antoniusplaats, waar de rode garde

civiek de plaats afsloot, ik had deze groep gevolgd, mijn broeder Arthur de groep die later uitkwam in de Broekstraat, waar doden en gekwetsten vielen.

Aan de waterpomp, St Antoniusplaats, sprak de partijleider Pros. Van Langendonck de manifestanten toe en radde deze aan de plaats te verlaten, deze trokken verder langs de St Antoniusberg, de Naamsestraat over... in de straat nevens de St Michielskerk hoorden wij de salvos van de Broekstraat... verstomd door dit gebeuren kwam de mensenmassa in beweging. Als door de wind gedreven, langs de Muntstraat, stonden wij op de Tiensestraat voor de burgerwacht, die het vuur opende op ongewapende manifestanten, die geen slechte inzichten hadden vermits zij riepen "Leve de garde civiek". Doden en gekwetsten vielen. Ik bevond me op dit ogenblik links van de straat op de hoogte van het poortje van het militair hospitaal, lager bevond zich de pomp waarop een jonge arbeider ~~gewond was~~ gekropen was, denkkelijk om de stoet beter te zien, hij behoorde tot de katolieke turnkring, was 17 jaar oud, werd ^{de pomp dood} ~~er~~ van ^{de pomp dood} geschoten. Enkele meters voor mij lagen doden en gekwetsten. Wij droegen deze op afgehangen vensterluiken en kleine ladders naar de "Proletaar" waar de gelagzaal opgeruimd werd. Op strooi en witte lakens werden onze doden opgebaard en een katafalk opgericht. Smartelijke gebeurtenissen speelden zich af onder de bloedverwanten en partijgenoten. De 18de april 1902 hebben de trawanten der katolieke behoudsgezinde partij een bloedbad ingericht: zes arbeiders vermoord en een twintigtal gekwetsten, waartussen voor hun leven verminkten. Toen zworen, de aan de dood ontsnapt, de Eed van trouw voor de ontvogding der arbeidende klasse en de slachtoffers voor het algemeen stemrecht. De begrafenis bracht, te Leuven, een mensenzee vanuit alle streken van Vlaanderen en Wallonië, zelfs buitenlanders. Ieder jaar, op 18 april, bij het bezoek aan de graven, hernieuwen wij de Eed van trouw, tot de fakkel ons zal ontvallen om gedragen te worden door de jongere generatie, ter eeuwige schande der verantwoordelijke verdrukkers van de arbeiders.

Inmiddels, enkele tijd voor "18 april" was mijn oudste broer Emile, te Parijs, aan de loodziekte bezweken. Ook mijn tweede oude^{ste} broer, Alfons, medestichter als jongeling van de B. W. P. was te Leuven door deze ziekte ten grave gedragen. Hij had ~~daarbij~~ een zware verkoudheid opgedaan tijdens de viering van een arm ouderlingenpaar, waarvoor hij in bres was gesprongen om steungeld rond te halen. Mijn twee broers, bezweken aan de loodziekte, waren amper 38 jaar. Het was de ziekte der lood- zinkbewerkeren en ververs die door het loodwit vroegtijdig ten grave gingen.

Bij de burgerlijke begrafenis van mijn broer, Alfons, fluisterde kwezelachtige buurvrouwen. "De hond wordt in de grond der verdoemden gestoken." Hij ligt begraven in de familiekelder, met een kruis en steenen engel boven het graf, tot ergernis der kortgeestige kwezels. Zijn gans leven heeft hij ten dienste gestaan van zijn medemenschen, zodat wij broers en zusters zijn humanistis^{ch} voorbeeld hebben gevolgd.

Behorende tot de opvoedingsgroepen gingen wij, jonge wachters, Zondags van 5 of 6 uur den buiten op met "De Kazerne" "De Volkswil" "Vooruit" en andere propagandabladen, ons boterhammen op zak. Hier en daar zat de boer ons met de riek of schep met de hond achterna. Vergeten wij er niet bij te voegen dat de rijkswacht ons steeds op de hielen zat om proces-verbaal op te maken. Niets kon de ontwikkeling der gedachten tegenhouden en de verdrukten ontmoedigen, want de stroom rees al meer en meer... Gesteund door de broederlijke solidariteit gingen wij van de donkerste duisternis naar de stralende zonne... langzaam maar zeker.

De cooperatief en mutualiteit die met karig en in het zweet huns aanschijs gewonnen loon der zwoegers opgericht was, nam een aanzienlijke uitbreiding en gaf reeds een zekere verlossing in het moeilijke bestaan der arbeiders. Raadpleeg de prijzenlijst der koopwaren van die tijd met de lage lonen en vergelijkt.

In "De Proletaar" Mechelsestraat, waar al deze inrichtingen onderkomen genoten door de opbrengst der Cooperatief in het gebouw van de arbeidende klas, door haar leden pionniers, na hun dagtaak opgebouwd, was alles leven en strijd onder de leuze: "Door de arbeiders voor de arbeiders."

De Turngroep "De Proletaar" zorgde voor de lichamelijke ontplooiing. "Exelsior", toneelgroep en "L'echo des Proletaires" zangkring,

voor geestelijke onspanning. Voordrachten werden ingericht door "Arbeiders opvoeding" over grote denkers en politieke gebeurtenissen. De jonge wachters, volkskinderen en werkersverbond, dat alles vormde een mierennest waarin geijverd werd, na de dagtaak, in een krachtingspanning van offervvaardigheid die soms aan het ongelooflijke van 's mensen uithoudingsvermogen deed denken. Dat was de tweede phase uit de heldentijd van het strijdend proletariaat.

De bezittende klasse en de katolieke in de eerste plaats, die nooit iets gedaan hadden voor de arbeiders dan deze ongeletterd te houden om ze des te beter te kunnen uitbuiten, waren reeds begonnen met remgroepen in te richten. Het geloof en de ziel van het kind dienden om verdeeldheid te zaaien met het geld der uitbuiters. Onder de huisarbeiders, die sterk uitgebreid waren, volbrachten zij hun welberekend ondermijningswerk. Dames en dochters van begoede burgerij, zeer schijnheilig aangelegd, bezochten op aanraden van Mijnheer pastoor der parochie, de huizen van arme lieden met vele kinderen. Zoetsappig, met kleine fooien, een brood van het heilig hart, een bon voor wat kolen of een schoof stroo voor een kindermatrasje. Dat waren de lokmiddelen voor diegenen welke zich lieten inschrijven voor het lof en de kinderen naar de vrije katolieke scholen te sturen. Dreigden met broodroof voor wie als vrij mens, al werkend door het leven wou gaan. Zo hebben zij, die edele vrouwen, in de jaren 1908-1911, toen ik pas een gezin gevormd had, mij pas gevestigd had als klein meester kleermaker, met jonge kinderen, ~~me~~ geboycoteerd. Door broodroof moest ik terug naar het atelier te Brussel. Ik heb meermalen beproefd me terug op te werken, deed inmiddels de markten met ondergoed en breiwerken, kwam alzo door intense bedrijvigheid beter door het leven. Door toneelstudie verwierf ik reeds in 1906 in de prijskamp van de rederijderskamer "Het kersouwken" de eerste prijs als declamator.

Het zo tegenstrijdig met de waarheid zijn, moest ik niet aanhalen dat wij bij de strijd voor beter bestaan, de vreugde van het volk niet zouden hebben medebeleefd, bij hun allerhande feesten betogingen en het huldigen van diegenen in wiens persoon zij de ganse strijdende massa wilden herdenken. In de volkskringen werden lachwekkende bijeenkomsten ingericht. Dat het er soms vrolijk aan toeging blijkt uit enkele anecdote die ik aan haal.

Bij zomertijd had een volkse toneelgroep M. en V. er aangedacht

bij zijn werkprogramma van het jaar, een wielerskoers in te richten onder hare leden. Twee maal Bertem - Vosseme heen en weer, 27 ingeschrevenen. Bij het vertrek, op een honderdtal meters afstand, een valpartij met uitschakeling van enkele deelnemers, dit tot grote vreugde van de anderen. Een onzer medekampers was een Brabants wielerskampioen, tevens zwaargewichttrekker en bekwaam toneelspeler, J.V.d.B. deze had reeds zijn koers uitgereden toen wij de 2de afstand begonnen. Onder de anderen werd er geflanst op de bergen, lieten er zich op duwen door hun supporters of gingen heel eenvoudig er te voet op. Het klachtencomité had de handen vol. Ik was de 9de, ~~naar hij het afstappen van het rijwiel sloeg ik door mijn been en lag onder de tafel van de aankomst. Later onder het volk.~~ Zes stukken welriekende zeep was mijn prijs, die ik 's avonds aan mijn verloofde schonk met het gevolg dat het 's anderdaags af was. Onder elk stuk zeep lag een verassing die een fratsenmaker eronder geplaatst had.,... de gevolgen waren voor mij.

In "Excelsior" toneelkring der arbeiderspartij, onder de leiding van Gérard Vangoethem, hadden wij een goedzakkige Voorzitter, Monke Demartinelli, klein rondborstig met een kinderlijke - gulle glimlach en kaalhoofdig, ^{door onbegrijpelijk gekomen bij de scheurmakers, genaamd de Windlof.} Als hij optradt sminkte hij zich en droeg een peruque naar gelang het toneelwerk, stond alzo aan de ingang van de zaal, wat steeds van bij de aanvang van het feest de aanwezige in stemming bracht, voeg daarbij dat zulks steeds gepaard ging met een echt Breugelaans festijn, alles geleverd aan bijna inkomende prijs, door de cooperatief, en opgediend door vrouwelijke leden. Taart, koek, boerenpens, gehakt met broodjes, tot zelf haringjes uit het vaatje of kaas met brood. Bij ieder feest was er bal en krioelde "De Proletaar" van plezierig dansende en smulende partijgenoten. Het werd steeds zaterdag ingericht en duurde tot in de late uurtjes. De andere dagen sloot de proletaar zijn deuren om 23 uur, er moest ook gewerkt worden.

Met de Ceciliafeesten der Leuvense zangkringen was het groot banket met fijne spijsen en muziek, kunstenaars traden op als zangers of declamator. In die kringen waren Volksmensen verenigd, van alle denkwijze, eveneens duurde de leute tot de vroege morgen. Zij betaalde daarvoor hun jaarlijkse bijdrage per maand.

Zo ging het leven, gemengd bij tussenpozen met natuurrampen, bot-

singen door onbegrip of kwaadwilligheid der bezittende klasse.

B. V.: de algemene staking van 1912, met zijn soepuitdeling in de verschillende wijken der stad, waarvan photos bestonden waar een zekere met bijnaam genoemd "de stek" op voorkwam, toen werkmán in staking, maar later patroon geworden, deze photos heeft hij vernietigd. De afvalligen verdwijnen, de strijd gaat verder.

Oude veteranen spreken nog over die tijden van meer vriendschap en solidariteit, noemen deze alzo de oude goede tijd, niet bedoelende de lage lonen en vele uren arbeid, waardoor zij soms het hoogst nodige derven moesten.

Na vroeger in kleine toneelkringen opgetreden te hebben, zou ik van heden de karakterrollen vervullen in de voornaamste kringen der stad en in de kunstconcerten als declamator optreden. In andere vlaamse steden van het land werd ik bekroond met verschillende onderscheidingen. De toneelwerken van alle grote schrijvers zijn mijn geliefkoosd tijdverdrijf geweest, in vele trad ik op in vader en karakterrollen.

Bij dit alles had ik met mijn vriend, Dolf Everaerts, de kleermakersvereniging gesticht, ^{waarvoor wij samen, in de grootste moeilijkheid, geveerd hebben vanaf 1907} Dolf was voorzitter en ik ~~was~~ Secretaris, ^{door} wij waren met meer dan honderd leden en alles liep goed van stapel. De vereniging besloot, onder onze leiding, bij meerderheid van stemmen ons syndikaat aan te sluiten bij de Syndikale Commissie.

Met de jong socialisten van die tijd voerden wij op alle gebied propaganda voor de partij waaronder onderandere: Vanhove Phil., zoon Vansina, Jules Mast, Leon Magits, Jef Ursi, Em Sprengers, Piet Jochmans, J. Vandesteën, Henri Bollens, G. Klein, Julien Van Craen, Frans Geens, Dolf Everaerts en nog andere getrouwe waarvan de namen me ontsnappen.

In Augustus 1914, werden we verrast door het uitbreken van de oorlog, waartegen we een intense propaganda hadden gevoerd. Onze lokalen werden ingenomen en bijeenkomsten verboden. De moedigste streken verder in de illegale partijorganisatie.

In begin van 1914 was mijn zuster Louise overleden, die mij van mijn negende jaar opgevoed had, een langdurende ziekte sleepte haar ten gronde. Zij was een der voornaamste medewerkers van het "Kleedingswerk", waarvoor zij nog in het begin van haar ziekte met de bus geld omhaalde en als zangeres optrad. Zij was zeer democratisch aangelegd. De oorlog brak uit op 3 augustus en de 22ste van dezelfde maand sneuvelde haar oudste zoon Arnold, pas 20 jaar oud in de slag

bij Marche-le Dame, hij liet een jonge weduwe met een pas geboren dochtertje achter. Wij waren samen opgegroeid en bij het vernemen van die droeve mare ontstond er iets in mij, dacht aan de massamoorden die zovele jeugdige levens wegkaapte, aanzag de oorlog als de grootste kwaal die over de mensen neerkomen kan. De dag dat mijn pleegbroeder sneuvelde, werd ik door de Duitsers als burgergevangene opgeleid en naar Duitsland gevoerd. Met honderden gingen wij de martelgang, zoals later beschreven werd in "Het Duits militarisme tegenover weerloze burgers" en getijpt uitgegeven tijdens de bezetting van 1914-1918, alsook meerdere hekelgedichten.

Veel werd er gesproken over de moord gepleegd op de volksvriend Jean Jaurès, hij was de man die tot zijn laatste ademtocht in de bres gestaan had om de oorlog en al zijn vreeselijke toneelen te voorkomen. Hij ook viel als slachtoffer van het menselijk kwaad. Eer aan U, keene strijder! Uwe volgelingen houden wacht! Trots alle geweld die men tegen de verkondigers voor een betere wereld gebruikt, zal de waarheid zegevierend hare weg voortzetten en ons leiden tot de Volksbeweging en beschaving welke majestueus rijzen zal boven alle misbruik van macht....

In de schaduw van Piet ~~van der~~^{aan} was ik reeds de dood ontsnapt op 18 April 1902, tijdens de moordpartij door de Leuvense Burgerwacht, op de vreedzame betogers voor Algemeen stemrecht. Zo heb ik tijdens de gevangenzetting door de Duitsers, voor het vuurpeleton gestaan, met Mijnheer Malvoz, zoon van een Luikse Professor, die met zijn vrouw op doorreis was te Leuven. De vrouwen en kinderen van ons gescheiden. Achter het blokhuis der Tiense poort, waar de laatst achtergebleven belgische soldaat, Schreurs, in verdedigende positie, afgeschoten werd, na eerst enkele binnenrukkende Duitsers neergeveld te hebben.

Door een gelukkig toeval werden wij uit die angstige positie gered; terwijl de bevelvoerende "feldweber" ons reeds in het aangezicht had geslagen, al vloekend en tierend: "Die luite von Löven hebben geschossen" gebeurde een tromgeroffel in de Bierbeekstraat... De mensen werden bij tientallen uit hun huizen gehaald en opgeleid. Kinderen, oude van dagen, jongelingen, half aangekleed, blootvoets, vrouwen met loshangend haar, verwilderde angstige blikken, hun kroost tegen de borst drukkend. Zo werden wij allen opgeleid naar het station... Al de huizen van de Tjensevest stonden in brand. Bedronken Duitsers

soldaten sloegen ons in het aangezicht en stampten tussen de benen der mannelijke gevangenen. Op onze weg lagen vermoorde burgers, ouderlingen en jongelingen. Wij werden van vrouwen en kinderen gescheiden op het stationplein. Twee a drie dagen hebben zij met ons geleurd, rond en in Leuven, alles in brand stekend en burgers omgebracht op beestachtige wijze.

Meer en meer kwam mijn gemoed in opstand bij al die tegenstrijdigheden die men ons predikt: "Gaaf en vermenigvuldigd!" terwijl men koelbloedig zijn evenmens vermoord ~~en vermoord~~ met op de buikriem: "Gott mit uns". Bij dit alles steeds de naam van God. In ieder land werden de wapens gezegend waar-mede men elkaar te lijf ging; terwijl de zoon ~~K~~ristus voor zijn volk is gestorven omdat hij de misdeelden beschermde en de huichelende schacheraars uit de tempel dreef.

Tussen al die gemoeds aandoeningen in de storm die over de mensen neerkwam dacht ik na en bracht het in woordenbeeld uit bij mijn terugkomst als burgergevangene.

Mijmeringen.

Als ik soms te mijmeren lig
Denk ik aan het droef bestaan,
Wáárom de mens steeds nederig
Als slaaf gebukt moet gaan.....

En als 'k dan mijn bedespond verlaat
En naar het hemelblauwe kijk,
De Albehoeder zoekend vragen wil,
Wáárom dat onrecht toch geschied.
Dan roept er mij een stemme toe.
"De Godheid leeft in 't mensen hart
Van hem die steeds het goed^d betracht,
Want hij zal een der wijze zijn."
Wat anderen schreeuwen over Godheid
En slechts naar de ondergang
huns broeders tracht^{en}
Kan voor de mens niet heelzaam wezen
Daar zulks leidt tot misbruik van ^{de}vmacht,

Daarom het juk der dwingeland doemen
Dat zoveel onrecht sticht op aard.
Toon U steeds mens, betracht het schoone,
Want niemand kan iets rijkers toone.

Bezield door het Socialistisch humanisme werd ik steeds gesterkt en geen offer zou mij te zwaar vallen om mede te helpen de mensen tot beter begrip te brengen, en hoe wij ook denken moge, elkaar door de rede, tot samenwerking aan te zetten om het leven in altruïstische zin te richten en alzo voor iedereen dragelijker te maken.

Aangegrepen door de drang mijn aanklacht tegen de oorlog uit te schreeuwen, trachtte ik met woorden mijn gedachten uit te drukken in Volksgedichten en bracht deze in getijpte vorm onder de bevolking. Huiszoeking door de bezetter bleef niet achterwege, het geschrevene bevond zich niet bij mij thuis en was steeds onder deknaam uitgegeven. Wij leefden in volledige werkloosheid, na enkele tijd waren onze spaarpenningen verdwenen. Met andere volksvrienden organiseerden wij kunstconcerto's en toneelavonden ten voordele van steun aan behoeftige medeburgers, met het tweevoudig doel Het moreel van ons volk met geestelijk verzet hoog te houden.

In de zaal Pessemans, Riddersstraat, te Leuven, tijdens een kunstconcerto ingericht door de vriendenkring "La Ruche" droeg ik het volksgedicht voor "Het ontwaken van een Burgerkrijgsgevangene" dat ik opgesteld had de eerste morgen na mijn in vrijheidstelling. De zaal zat bomvol, vooraan drie duitse officieren van het Kommandatür. Bij het eindigen van mijn voordracht een oorverdovend applaus. Enkele ogenblikken daarna de duiters achter de schermen, om uitleg. Ik gewaande de naam van de schrijver niet te kennen. Zij hadden het volksgedicht zeer goed begrepen. De overste zegde: "In het eerste deel de huiselijke genoegens afgeschilderd te hebben en hij daardoor vaderlijk getroffen was, maar het tweede deel een aanval was op het duitse leger." Ik antwoordde dit gedicht voor te dragen, omdat ik tegen de oorlog ben, waardoor al die gruwelen gebeurden. De duitse officier mompelde nog iets en deed teken aan de andere weg te gaan, doch ik mocht niet meer ten toneel gaan.

De Heer Notaris Roberti, vader, verklaarde, volgens de Comité-leden, opgebeurd te zijn en een pint goed bloed opgedaan te hebben

door het zien van die manmoedige voordracht, bij de aanwezigheid van de vijandige bezetter.

Wij beleefden de jaren 1915-1916.

Ik volgde de lessen van Solfege en Zangkunst aan het Leuvens-conservatorium, maar moest het opgeven door levensomstandigheden.

De fataliteit heeft gewild dat ook mijn gezin uiteenviel in deze tijden van menselijk verval, de geesels van oorlog, waardoor de echtelingen van elkaar worden gescheiden door allerlei omstandigheden, die herinneringen nalaten welke niet uit te wissen zijn en die op het verdere leven drukken. De onschuldige moeten gered worden, zij die zich verschonon door andere verantwoordelijk te stellen voor zelf begane daden van zwakheid bewijzen juist daardoor hun volledig plichtverzuim. De drie kinderen uit dit huwelijk werden mij gerechtelijk toevertrouwd, niets zou mij te veel schijnen om die taak te volbrengen, later zullen zij beoordelen of ik aan mijn vaderlijke plichten voldaan heb.

Ik wil mij niet voordoen als een mens zonder gebreken daar ik dikwijls worstelen moet tegen neigingen tot oploepigheid, andere menselijke gebreken, alleen de rede kan deze maatschappelijke kwalen te keer gaan. De lezer van dit relaas zal toegeven dat hij ook niet volmaakt is, maar dat het streven naar volmaaktheid vele dwaasheden kan te keer gaan en iedereen zich toetsen moet met zijn geweten te onderzoeken alvorens te handelen waardoor het menselijk verval kan voorkomen worden. Huichelaars zijn schadelijk voor de omgeving.

Intussen waren enkele jongeren, waarvan verschillende nogtans tegen de Duitsers streden, verbitterd tegenover ^{wat} de Franskiljonse overheid van het Belgisch leger onze Vlaamse soldaten deden verduren aan het front en dit volgens de propaganda. Er waren twee stromingen: de zuivere menselijke rechtvaardigheidszin en de geniepige, die in het geheim medeheulde met de bezetter, die de Duitse bayonetten gebruikten om de zogezegde Vlaamse rechten te doen zegevieren. Het was een gewaagd durven, want men kon de eene met de andere verwarren. Mijn openlijk strijden tegen de oorlog veroorzaakte moeilijkheid in de kringen waar ik optrad als declamator, tot zover, wanneer ik optrad ^{als declamator} ~~ten tonele~~, een bestuurslid op de uitkijk moest staan.

De laatste maanden van 1917 was er een vrouw die mij een dreigbrief geschreven had, welke door de censuur onderschept was. Het getijpt

"Duits militarisme tegenover weerloze burgers" bevond zich niet op de in de brief aangeduide plaats, en na een verhoor door de zekerheidsdiensten van de bezetter, gevestigd op de Diestsevest, dat ongeveer 6 uur duurde, liet men mij in vrijheid. Meermalen heb ik onderzocht geschaduwd te zijn door duitse spionnen of hun trawanten. Een blinde vriend, Jansens Emanuel, was mijn medewerker, had alles uit mijn huis weggedragen en bewaarde het in het "Hospice Remy" Frederik Lintsstraat.

De oorlogsjaren kropen langzaam voorbij, de bevolking leefde in te kort aan levensmiddelen en kleding. De laatste redding, voor de kleding, bestond uit het verven, in allerhande kleuren, van beddelakens of wollen dekens, waaruit kinderkleeders werden gemaakt. Komiteiten waren ingericht waar de bevolking aan behoorlijke prijzen zich konden gedeeltelijk voedsel aanschaffen, voor het overige waren we overgeleverd aan woekerhandel. Voeg daarbij dat vele Komiteiten, bijzonder op de buiten, in handen waren van fanatickers, die dwang uitoefende op andersdenkenden of vrijzinnigen.

Een geval uit de duizend wil ik aanhalen.

In een Brabants dorp B.. woonde een brouwer die, van het begin van de oorlog, de gezinnen steunde, waarvan de huisvaders of de zonen opgeroepen waren, met brandstof te bezorgen aan de inkomprijs van het groot. De meest door het noodlot getroffen kregen die brandstof (kolen) gratis en werden nog uitzonderlijk bedeeld met andere giften. (Ik zelf met mijn schoenbroeder wogen die kolen af). De pastoor, van het dorp, vondt dat al die giften langs de weg van het dorpskomité moesten gaan. (dat onder het gezag van de pastoor stond met andere fanatickers.) De brouwer stuurde de pastoor met zijn aanhangers wandelen. Die vrome heren hebben alsdan tegen de brouwer de gemeenste schoftenstreken uitgehaald, waarvan zij alleen het monopolium bezitten. In hun parochieblad stondt gedrukt, om de brouwer te treffen, dat de parochianen een plaatsje als stoeltjesvrouw van de kerk zouden aanvragen voor brouwersschoonmoeder en voor zijne dame een grote chique hoed zouden bestellen, uit dankbaarheid.

De vrouw van de brouwer (mijn zuster) was een eenvoudig mens, opgevoed in het klooster van het heilig hart en bijna non geworden door toedoen van onze zeer kristelijke moeder. Zij had stilaan een afkeer gekregen van deze scheinheiligen en bij haar dood in 1946 burgerlijk

begraven. Mijn moeder heeft nooit meer een voet gezet in de kerk te B., maar las haar gebeden 't huis. Bij haar dood is zij volgens haar wil, naar de St Antoniuskerk gevoerd (te Leuven). Haar vroegere parochie waar de dienst plaats had.

Wat de brouwer betreft, die vrome heren hebben hem zijn ganse leven geplaagd, hij was liberaal, dus een duivelskind. Het fanatisme reikte aan het ongelooflijke en maakte tientallen afvalligen. De doorbraak der vrije gedachten nam toe tegen de geniepige onderdrukking der domperk⁴liek.

De oorlog eiste verder slachtoffers met het wegvoeren van burgers om naar Duitsland te gaan werken. Steeds leefde de bevolking onder de druk van de bezettende macht.

Bij het naderen van het einde 1918 kwamen meer en meer franse vluchtelingen, bestaande uit vrouwen, kinderen en ouderlingen op karren, met zieken, door ons land, naar gelang het eens machtige duitse leger achteruit geslagen werd.

Ik hield me bezig om deze sukkelaars, bij de goedgehartige bevolking, onderkomen te bezorgen, terwijl de spaanse griep uitbrak onder deze vluchtende, van hun haard verjaagde oorlogslachtoffers. Zij werden samengebracht in een leegstaande school op de Tiensesteenweg, afgezonderd van de anderen, zij lagen op strooi. De epidemie nam toe en door veel palaberen mochten zij overgebracht worden naar het St Pietersgasthuis. Het vervoer verliep traag daar ik bijna niemand vond voor dit werk. Ik had enkel de ambulancewagen om die ongelukkige weg te brengen, geholpen door twee arme dutsen uit hun groep. Het strooi waarop de zieken gelegen hadden moest verbrand worden. Dit werk hebben wij volbracht tot zover wij zelf aangetast werden: (kunnen getuigen, mijn geburen en het comité van Heverlee). Ik beweer en bewijs met deze, en nog andere gevallen zou ik kunnen aanhalen, altijd in dienst van het volk gestaan te hebben, belangloos en vrijwillig. Wie bereid gevonden word, bij rampen, zijn evenmens te dienen volbrengt daardoor zijn humanistische plichten.

Het naderen van de bevrijding in november 1918 bracht ons terug in het vuurgevecht, weken lang duurde de aanval op Leuven station, om het treinverkeer te hinderen. Een oorverdovend bommengerommel deed de huizen aan de Tiensepoortbrug op hun grondvesten wankelen. Het gekreun en de angstkreten van de getroffenen in de treinen was

akelig, bijzonder 's avonds, wanneer de bommenwepers hun aaval deden. Ook vele huizen aan de Tiensepoot hadden het erg te verduren en vele slachtoffers onder de burgerbevolking.

Dit is de oorlog met zijn gevolgen, moorden en branden om het meesterschap op zijn tegenstander te halen, een noodzakelijk kwaad, dat de bevrijders verplicht waren te gebruiken om de bezetter er uit te drijven. - 11 November 1918. - Staakt het vuur!!.....

Volgens later vergaarde dokumenten uit geloofbare bron, heeft de oorlog 10 miljoen slachtoffers gebracht onder de oorlogvoerende landen. Vier miljoen soldaten van de asmogendheden, waarvan Duitsland 1.900.000, en zes miljoen onder de Bondgenoten waartussen België met 40.000. Hierin niet begrepen de burgerlijke slachtoffers die laffelijk vermoord werden bij de intrede van de vijandelijke troepen, zij die door bombardementen om het leven kwamen en diegene welke vroegtijdig ten grave gedragen werden door ondervoeding, alsook zij die overgebleven zijn met de kwelling van hun afwezigheid, door de oorlog verloren familielid, enz. enz.. "Gaaf en vermenigvuldigd!" Later zullen zij geslacht worden.....

November 1918. - In Duitsland verwarring en opstand. Rosa Luxemburg en Karl Liebknecht, die zich tegen de oorlogstokers hadden verzet, werden laffelijk vermoord en met hun dode lichamen langs de straten gesleurd door de in wording zijnde Nazi-facistische mensenjagers.

TOT HERINNERING AAN KARL EN ROZA.

Ik heb in de nacht geluisterd
en hoorde hoe het water bruischte.

*Vrij vertaald door J.V.
naar Alfons Petrol.*

Ik zag in mijn geest die moordklauwen!
En hoorde hoe in de verte schoten knalden...
Het water verspoelde, de schoten verzwakten
Ze hebben ons onze besten ontnomen.

Liebknecht.- Luxemburg!
Proletariërs! Uwe gezellen
Men heeft ze verslagen.
Gij man van het front
Wilt gij immer klagen?
Wilt gij verder hulpeloos met handen gewrongen
altijd alleenlijk droevig treuren

en zitten en zinnen?

Wanneer wordt gij dan door brandende Haat doordrongen?

Sta op, gij Proletariërs!

Steeds was aan den aanvang de Daad!

Liebknecht - Luxemburg

Uwe lichamen vergaan

Doch uw geest staat op

Wanneer wij opstaan.

geeft een duidel. voorstelling van

In België deed Koning Albert I zijn triomfantelijke intrede, na vier jaar, met zijn leger, stand te hebben gehouden. De wijze Vorst had zijn zegeweg zo geregeld dat Hij met zijn gevolg ^{de Volksvertegenwoordigers} ~~van het Volkshuis~~ te Brussel, voorbij moest. Aan de gevelvrijkte de vlag van de Belgische werkliedenpartij om Vorst en leger te begroeten. ~~Van de overal aanwezige volksvertegenwoordigers, die hem met een groot aantal volgers, waaronder Emile Vandervelde, de eerste socialist die er aan deel nam, bij de opening der kamers van volksvertegenwoordigers proklameerde men, in naam van Koning Albert I, het Algemeen stemrecht. Een nieuw tijdperk voor de Belgische politiek treedt in. De wens der slachtoffers, van 18 april 1902, werd volbracht. De democratie won veld. De strijd der arbeiders ving aan voor de 1 fr. per uur, geleid door de syndicale commissie van de B. W. P., om aan te passen aan de levensduurte die steeds in stijging kwam. Iedereen, die met arbeid door het leven ging, was verarmd. Alleen de woekeraars hadden zich verrijkt ten nadele van eigen volk.~~

Men moest terug het leven opbouwen. Ik plaatste mijn drie kinderen in een kostschool, verkocht mijn ganse inboedel om dit te bekostigen en huurde een gemeubelde kamer te Brussel, waar ik in dienst trad als kleermakergast. Toen ik wat spaargeld bijeen had, volgde ik de lessen van snijkunst aan de "Ecole de coupe de l'academie Française" te Brussel met Directeur Couplet; dit om als coupeur-tailleur te kunnen geplaatst te worden en mijn inkomsten te verhogen, om mijn uitgaven te bekostigen van de kinderen. Ik had een goede meester ge-

vonden, die mij na de lesuren, welke plaats grepen in de dag, des avonds enkele uren liet werken, per stuk, op zijn atelier. Na drie maanden dagstudie had ik voldaan aan de proef, daar ik al jaren op patronen had gesneden, maar nu ^{dan} zelf kon maken. In plaats van snijder-kleermaker bracht ik het tot departementsoverste.

Ik was een ijverig militant in de vakvereniging de "Kleeding" te Brussel, waarvan ik deel uitmaakte van de technische commissie ~~voor~~ de propaganda en van de cultuurgroep, als toneelleider.

Het propagandawerk bracht mij dikwijls in het gedrang bij het patronaat, dat niet dulden kon, dat een leidende kracht zich bezig hield met syndikale zaken, te meer dat de coupeurs nog niet georganiseerd waren om hun loon te verdedigen. Deze laatsten hielden zich voor de meerderen en stonden aan de hand van het patroonaat, van wie zij de begunstigten waren, voor zover het maatwerk nog in voege was. Door het massafabriekaat werd de coupeur verdrongen en nog enkele co-direteur-coupeur bleef zijn heersende positie behouden, met een veel hoger loon dan zijn andere vakgenoten. Er waren ondergeschikte coupeurs die 700 fr. per maand verdiende in 1922 en 300 stuks per dag sneden met de machine.

Het patroonaat beloofde mij voordelen, maar ik moest afzien van het syndikaat, hetgeen ik niet aanvaarden kon, gezien mijn gevoelens tegenover de arbeiders. Dat betekende mijn ontslag. Mijn loon was in die tijd 1200 fr., als coupeur-patroonmaker, en men kon niet begrijpen dat ik in de bres sprong voor hoger loon mijner vakgenoten.

Ik had reeds vroeger in dienst geweest als departementleider van leder- en regenkleedij, in het huis "Destroopers Raincoats". Ik wil graag mijn eerbied betonen voor de bestuurder de Heer Marechal, die steeds een begrijpende houding had voor de arbeidende klasse en mijn onbaatzuchtige verdediging voor mijn vakgenoten begreep. Deze Heer was niet alleen meester in die Firma, vandaar dat ik tegen vele onbegrijpelijke elementen te kampen had, waardoor ik van plaats veranderd ben.

De tientallen gevallen aanhalen, van mijn eerbied voor de syndikale strijd, zou te ver leiden, ik kan een groot aantal bewijzen leveren van brieven tot mij gericht en enkele bekwaamheidscertificaten.

Denk nu maar niet dat ik in mijn dienst de normale produktie niet in acht nam, dewelke door de technische syndikale commissie was

vooropgesteld. De arbeider, die door kwade wil er niet aan voldeed kon op mijn verdediging niet rekenen, tenzij deze in ziekelijke toestand verkeerde. Ik heb het nooit kunnen stellen met planttrekkers, de gekende carottiers, die steeds de groote schuldige zijn, niet gesyndikeerd, en meestal de grootste onderkruipers in conflicten.

Vriendschap.

Ik wil wel uw vriend zijn
als ik dat maar kan,
want zijt gij 'n veinzer
daar houd ik niet van.

—
Een man, open van hart
en recht voor de vuist,
ja, een die zijn vriendschap
voor 't geld niet verguist.
Zoeen zal ik bijstaan
met woord en daad.
Hij is de oprechtheid,
mijn vriendschap wel waard.

Uit zielsuitdrukkingen

en gemoedstoestanden door: J. V.

Tijdens de verjaringsfeesten van de B. W. P. op 2-8-1923, vernam ik het overlijden mijnhar lieve goede moeder. Haar laatste wens was, dat de dienst vóór hare ter aard bestelling zo gebeuren in hare vroegere parochiekerk van St Antonius, Leon Schreursvest, te Leuven, dus niet te Bertem, waar zij reeds vele jaren woonde en de schijnheiligen uit domperspolitiek, die dit oprecht kristelijk moederke in haar leven diep hadden gekrenkt. Haar wens werd door haar kinderen geëerbiedigd, alhoewel zij reeds oud van jaren was, heeft zij een grote leemte nagelaten.

Moeder!....

Hoog boven al het andere
wordt Gij geschat,
'k bewaar in mij dat woord,
dat zoveel ^{goedheid} ~~kerlignheid~~ bevat.

Moeder!....

Ik had reeds twee maal beproefd terug een gezin samen te stellen, maar de kinderen zouden moeten in kostscholen blijven, waarmee ik niet instemmen kon opdat ik ze bij mij aan huis wilde hebben en bijgevolg de kennis afstelde. Dit leven had reeds zo lang geduurd dat ik zondags van de eene kostschool naar de andere te lopen had, om bij het einde van het bezoek de poort te horen krassen als van een gevangenis, waarbij ik telkens het gevoel had dat er in mij iets brak. Bij de vakantie van de kinderen was ik soms verplicht verlof te vragen het geen mij meermaals moeilijkheden veroorzaakte.

In Oktober 1924, na een propagandapraatje in het volkshuis te Brussel, maakte ik kennis met een nog jonge vrouw, naaister, die later mijn wettelijke levensgezellin werd, waardoor ik terug met de kinderen en echtgenote het huiselijk geluk kende. In de tijdspanne, op mijn 73 jaar, als ik dit geval neerpen zijn wij reeds 33 jaren in kennis, waarvan 27 wettelijk huwelijk. Door veel begrip langs beide zijden zijn steeds alle geschillen uit de weg geruimd die kunnen voorkomen in een gezin. Gaarne wil ik in dit relaas herkennen, de vlijt en offervardigheid van deze vrouw, waardoor de wederliefde en begrip het gebroken leven heeft hersteld. Mijn vrouw begreep en steunde mijn strijd. De "Proletarische Schouwburg" gelegen Priemstraat, te Brussel, het gebouw der trammannen, richtte internationale kunstfeesten in, met vooraanstaande elementen uit de Munt- en andere Brusselse schouwburgen, waarbij ik optrad als vlaams deklamator. Als bewijs, om de echtheid te staven, laat ik hier een relaas vers schijnen van de tientallen in mijn bezit. Ook trad ik op als regisseur van de vlaamse sekte in de Proletarische schouburg.

J. V., als vlaams deklamtor, ontpopte zich als kunstenaar in de volste zin van het woord. Deze kameraad zal begrijpen nog vele diensten te kunnen bewijzen aan de arbeidende klasse.

Voor het centraal comité.

J. Broways.

de Sekretaris.

Sekretaris der feestkommissie

Ch. Everling.

Algemeen centrale der bedienden

Het zou meerdere kolommen vergen moest ik al de titels van stukken en personages door J. V. vertolkt aanhalen. De kleinere rollen waren steeds met de grote voorliefde uitgebeeld en zo nodig wanneer het paste stond hij met zijn ^{al}truïstisch karakter tussen de fuguratie.

J. V., was de man, met wat willen vermag, in soms moeilijk uit

te beelden karakter-rollen, heeft hij zulks menigmaal bewezen. Kunst-criticus „de zaaier“

De syndikale aktie beschrijven zou bladzijden vergen. Ik wil er nogthans een drietal aanhalen; tientallen liggen ter inzage voor de belangstellenden, als getuige haal ik de centrale van kleding, te Brussel, aan, waar de feiten zich voordeden. De fataliteit vervolgde mij en moest teneinde raad werken in huizen van minderwaardigheid.

In het huis G. werd ik ontslagen om de 1ste Mei op te eisen als verlofdag. In het huis H. D., de patroon was een oorlogslachtoffer 1914, die leed aan zinsverbijsteringen.

Het huis L. had mij aangenomen als maatsnijder, na enkele maanden gebeurde hier een ondenkbaar geval, met een ondergeschikte snijder, dewelke onder mijn toezicht werkte. Hij had mijn hulp ingeroepen om beter loon te bekomen en terzelfde tijd tegen mij geveinst, daar hij de overdrager bij de patroon was van valse gegevens. Met een ander ^{snij}strijder D. stondt hij in complot, dewelke voor mij in dienst was, in het huis L. en in mij een rivaal zag, omdat ik als maatsnijder-patroonmaker aangenomen was. Ik had deze laatste nogtans behulpzaam geweest met hem mijn modellen te leen te geven, van salopetten die men snijdt op een gewoon broek, waarvan de naaden verplaatst worden en een stuk vooraan te midden de voet werd ingebracht, de eenvoud zelf voor een vakman. Mr D. was niet op de hoogte van gumiconfektie, het was zijn vak niet. Ik kende veel arbeiders (coleuse en piqueuse) daarom gaf de patroon mij een halve dag verlof om deze op te zoeken. Bij mijn afwezigheid gebeurde er een lage daad, er werd gekompleteerd tegen mij. De dag daarop werd ^{ik}door de patroon op zijn bureel geroepen en vernam dat ik ontslagen was en verzocht me op staande voet de fabriek te verlaten, doch met volledig loon uitbetaald voor de ganse maand, daar ik het persooⁿneel oproeide en hij dat niet dulden kon. Diep getroffen, maar mijn koelbloedigheid herwinnende, weigerde ik aan dit verzoek te voldoen gezien ik geen oneerlijkheid had begaan en het de hulpsnijder A. S. was die mij steeds ~~bek~~klaagde over zijn laag loon, 700 fr. per maand in 1925. De patroon riep daarop de snijder A. S., die achter een deur te voorschijn kwam. Ik zou de valse beschuldiger te lijf gegaan zijn, moest ik mijn gevoelens niet in bedwang kunnen houden hebben. Als een natte eend stond hij daar te stoteren.... De patroon, Mijnheer Denis L. gebodt hem

naar het atelier te gaan. Hij wende zich tot mij zeggende: "Ziedaar wat er van komt als men voor anderen zorgt inplaats zijn eigen positie te verbeteren, gij zijt een bekwaam vakman en ~~en~~ zo gij voor u zelve te klagen hebt, spreek dan, maar laat ieder zijn lot verdedigen". Waarop door mij het antwoord volgde "Mijnheer ik leef niet alleen op deze wereld..." de patroon: "Genoeg u kunt gaan."

Ik wou mijn loon optrekken, maar de patroon veranderde van gedacht, inplaats de maand uit te betalen werd dit maar een week, waartegen ik in beroep gegaan ben en verloren, door de valse beschuldiging, waartegen de toen nog armzallige arbeiderswetten niets konden, gezien de klasse justicie en de ontelbare gevallen, dat onbewuste arbeiders zich de medeplichtigheid van de patroons ^amaakten.

Het spreekwoord zegt als de maat overloopt is de redding nabij. De centrale van kleeding hield zijn 9de congres en 35 verjaring van haar bestaan 3-4 September 1926. De leiding werd mij toevertrouwd als regisseur van een vlaamse en franse eenakter, daarbij een helpende hand in het organiseren van het congres en voor die dagen de geleider van de algemene voorzitter van het Soviet-Russisch vakverbond en de verschillende afgevaardigden van andere landen, daar het congres stond in de verbroedering van de internationale van de kleedingsarbeiders. Steeds dit alles in dienst, belangloos, heb^{ik} die taak volbracht. De arbeiders oordelden dat mijn streven tot ontvogding leidde, onbaatzuchtig de eene voor de andere zich moest geven.

De voorzitter der Soviet-Russische centrale der kleeding herinnerde dat enkele maanden vóór het congres de Belgische centrale een brief uit Rusland had ontvangen dat er altijd een plaats is voor Kd. J. V. in het land der Soviets. De 2de brief meldde aangeworven te zijn in het kleedingfabriek Valadorski te Lenigrad. Dit aanbod kon ik niet aannemen daar ik mijn kinderen niet kon verlaten. Daar de brusselse kameraden mij een plaats zoudenbezorgen in het huis Wilenski, Lakenstraat, aan de voorwaarden van loon, door het syndikaat vastgesteld, oordeelde ik dat het beter was in mijn geboorteland te blijven en ^{te} strijden voor de syndikale rechten. Ik bedankte evenwel de Soviet-Russische centrale voor dit schone gebaar van solidariteit over de grenzen heen.

In het huis Wilenski was een Bulgaars Syndikalist, Fasilet, vóór mij als coupeur aangeworven, met wie ik zeer goed overeenkwam.

De meeste arbeiders waren aangesloten bij het syndikaat. Beiden hebben wij ^{de} latere Bulgaarse 1ste Minister Dimitroff onder onze bescherming genomen, als hulpsnijder, om deze tijdelijk een broodwinning te bezorgen, alhoewel hij nooit dit vak had beoefend. Dimitroff hielp de stoffen op een brengen, metrage door ons opgegeven, wat in het vak genoemd wordt de "matras" waarop dan de door ons gemaakte tracé geplaatst werd. Zo werkten we met drieën te zamen en Kd. Dimitroff verdiende zijn maandloon als hulpsnijder. Later vernamen wij dat hij betrokken was in de Rijksdagbrand van Nazi-Duitsland. Ik stond in betrekking met veel uit hun land gevluchte studenten die in de dag de lessen van de Brusselse Universiteit volgde en 's avonds of des nachts "pompier" speelde in de grote restaurants, dit werk bestond uit , tafels ontruimen, borden en glazen afwassen. Tussen die studerende jeugd was er veel armoede. Bella Diaman, uit zijn familie gebannen, zoon van zeer rijke mensen, waarvan de vader, een vroegere Bulgaarse Minister, was een van diegene die voor zijn gedachten verkoos ontbering te lijden. Mijn woning was het toevlucht der ontferden, die dikwijls gratis onderkomen genoten. Soms liep ik wel ontgogelingen op van kerels die misbruik ^amaakten van de solidariteit, maar ik getuig dat zulks uitzonderingen waren op het groot getal in de strijd voor ontv^ogding. Het heeft mij nooit ontmoedigd, wel pijn gedaan.

Sedert enkele maanden waren er onderhandelingen bezig om een fabriek op te richten te B. waar men mij zou aanstellen als Bestuurder, een familielid was de geldvoors^{ch}uiter.

Ik verliet het huis Willensky, Lakenstr Brussel, waar ik een behoorlijk loon verdiende, was in goede verstandhouding door het in acht nemen der syndicale eisen en mocht voor dit huis massa-werk uitvoeren in het pas gestichte fabriek. Een vijftigtal jonge vrouwen werden aangeworven te B. deze hadden nooit in dit vak werkzaam geweest, het merendeel hadden niets dan op het veld in de aarde gewerkt, wat de boerenstiel meebracht.

Ik nam de algemene leiding, Coupeurs moest ik vormen en gans het massawerk van confectie aanleren, met behulp mijner vrouw die ik reeds een drietal jaren in het vak had opgeleid, zij werd ^{aan} opgesteld voor de opleiding der vrouwen, als stiksters met de electrische machien^{en}, 12 op een bank met motor. Ook het knops-gaten-machine moest aangeleerd worden .

De opdragsters (faufilage) werkten in getal van 24 vrouwen- de colleusen 3 vrouwen- 5 mannen, kleermakers, hulpsnijder, magazijnier, inpakker en vervoerder, waartussen mijn oudste zoon. De jongste deed zijn studies voor Luitenant ter lange omvaart. Vanaf de 2 de week kwam de fabriek stil op dreef. Ik had bij mijn aanwerving volmacht geëist om het loon te bepalen naargelang de kennis en vooruitgang in het werk en in het vak, alsmede het bepalen der arbeidsvoorwaarden en de verzorging voor wat betreft de gezondheidsvoorwaarden, dit in verstandhouding met de Centrale van Kleding, met wie het beheer niet wou onderhandelen. Men kende mij toe boven mijn loon van technische bestuurder, 1 fr. per afgewerkt stuk, voor de kleinere stukken 0,50 F, wat ik niet aangenomen heb, maar in de plaats stelde ik de loonopslag te mogen bepalen van het personeel volgens hun bekwaamheid. Zodoende werden deze wekelijks of maandelijks bevorderd met 5 of 10 ctm per uur naargelang de vooruitgang van de productie en hun opgedane vakkennis. Mijnheer Merminotte, buitenlandse handelsreiziger, kennis van mij, liet zich in de fabriek 'The Ocean Raincoats', waarvan ik de leiding ~~van~~ had, bevoorraden voor het export in het buitenland, also leverden wij veel aan Zwitserland.

Intussen had ik een handelshuis opgericht te Leuven "Van de fabriek tot verbruiker", wat~~z~~ zeer democratisch opgevat was. Dit handelshuis werd door mijn dochter gehouden. De kopers, Invaliden, gesyndikeerde arbeiders en Kroostrijke gezinnen hadden bij vertoon van hun lidkaart 5% vermindering.

Militanten in de syndicale strijd vervolgd of ziekelijk konden steeds op een grotere vermindering tot 10% rekenen- Geen sociaal werk werd vergeten - Als beloning bleef de arbeidende klasse mij trouw voor hun aankoop en bijgevolg was het gedaan met de broodroof die op mij geen vat meer had van politieke tegenstrevers. Sommige zullen opwerpen, waarom als handelaar aan politiek doen. Mijn antwoord luidde daarop "Ieder vrij mens heeft dat recht, omdat de gezonde politiek de regeling is om het leven van alle mensen, zonder onderscheid ~~van~~, behoorlijk en steeds beter te maken tot algemeen welstand".

De tot op heden opgedane ervaringen zullen mij ten goede komen in het later leven, de ontgoochelingen zijn mij een zware les geweest die rijpheid brengen zal in mensenkennis, om niet meer te gemakkelijk vertrouwen te stellen en also de list en karakterbotsingen beter te omzeilen, en door rede de goede oplossing te bewerken. Einde oktober 1927, alvorens terug naar mijn geboortestreek te gaan wonen, overkwam mijn jongste zoon een ongeval met een auto die hem over het onderlijf(buik) reed, gelukkig voor het eetmaal, zoniet zouden de ingewanden zijn gesprongen. Na 3 weken hospitaal en de verzorging te huis, is ook dit, nog enkel een treurige herinnering gebleven, zoals mijn kameraden van de Centrale der Kleding van Brussel in een brief van medegevoelen het gewenst hebben- brief hiebijgevoegd als bewijs.

Wanneer men zonder geweten handelt vervalt men als mens. Het is in deze samenleving moeilijk zich uit te leven naar zijn geweten. Soms komt het voor dat men handelen moet tegen zijn geweten in, om deze of gene niet te krenken, dat is een karakter en gewetenloos, maar doorgaans gaat men door als een goed mens, alsof de waarheid niet beter eenieder dienen zou en gewetenloze tot nadenken brengen. Daarom verkies ik dit laatste en tracht mijn daden met mijn geweten aan te passen, alhoewel ik soms wel vaststel het onmogelijke van 'smensen goedewil. Zoals de partijen tegen elkaar, strijden in deze de groepjes ook, voor zoveel dit voorkomt in de B.W.P., is dit een grote kwaal voor de eensgezindheid en de ontplooiing van het Socialisme. Deze gevallen komen zelden voor in de B.W.P., omdat de partij berust op het principe " Vriendschap en Solidariteit" met opbouwende kritiek, wie daaraan te kort komt wordt ontmaskerd, wat niet belet dat sommige er zich aan overgeven door zich opdringend aan te stellen, maar vroegtijdig tegen de lamp lopen en hun vleugels verbranden door hun tegendrijvigheden, twisten en daden, waardoor zij zo klapwiekend anderen de weg verspreiden. Wee hen wie de eenvoud en het vertrouwen van de arbeiders verliest hij komt er nooit meer in deze partij bovenop. Men weet al te goed in de arbeidersmiddens, zij die de politieke rijpheid bereikt hebben, dat het merendeel der mensen strijden tegen de diktatuur, alhoewel er velen door zijn bezeten. Het komt soms voor dat een leidende kracht die zijn gedachten vooropzet niet begrepen wordt. De onmondige massa neemt aan dat de leider voor hen denkt, soms ook zullen zij die de politieke rijpheid niet bereikt hebben de leider volgen zonder controle, tot het te laat is, zodoende zullen zij onder de knoet liggen van de door hun gekozen tiraan. Het is nodig dat op iedereen en op alles toezicht wordt uitgeoefend, om misbruiken te voorkomen. Wie deze principe deelachtig is moetzulks op zichzelf toepassen en zijn handelwijze op de kameradschap afstemmen. Na enige tijd ingenomen te zijn door het organiseren van de fabriek te ~~XXXX~~ B.... " The Ocean Raincoat" bevond ik mij terug te Leuven aangesloten in de B.W.P., had de toneelleiding aangenomen van de Volkskinderen, en werd aangesteld als kashouder van het Werkersverbond, dus in volle activiteit. Later werd ik toneelleider van "Excelsior", en sedert 1932 in het partijbestuur. Bij de opening van het schooljaar 1931-32 werd te Leuven een grote leemte aangevuld in het Conservatorium met een klas van voordracht en toneelspeelkunst. Drie reeds in ouderdom ~~XXXX~~ gevorderde Leuvense diletanten, waartussen schrijver van deze, behoorde tot de leerlingen om de jongeren aan te moedigen(ik had toen 47 jaar.) De handicap met het rechterbeen belette niet in het jaar 1931-32, bedeed te worden met een 1ste prijs bij algemene stemmen van de Jury, en voor 1932-33, de prijs van uitmuntendheid bij eenparigheid. Een verschijnsel deed zich voor, die later tot verval te Leuven, van de zo bloeiende Toneelspeelkunst, zo leiden. De pretentie steeg sommige naar het hoofd en begonnen met zich te doen betalen voor hun optreden, alsof ze beroeps-

artisten waren. Sommige waanden zich meer op de hoogte van toneel dan hun professor en onmondigen saboteerden de klas. Ik stond steeds in dienst van het volk in verschillende kringen, waar ik belangloos mijn medewerking verleende als declamator of toneelspeler. Ook in "Exelsior" kende wij moeilijkheden na vele kunstavonden op touw te hebben gezet, deze toneelkring, de Volkskinderen en de zangkring "l'Echo des Proletaires" zijn, na dikwijls heringericht, in de latere jaren, totaal verdwenen. De vrouwenzangkring "De Dageraad", de mannelijke turnkring "De Proletaar" en vrouwenafdeling "Leven en zon" bleven steeds ijverig werken in de vorm van cabaretfesten, dewelke Zang en Toneelkunst verdrongen.

De kleine kunst, met zijn conferensters, hun bombast van inhoud op kultureelgebied, het lawaaiig muziek van jaz en lelijke gezichtentrekkende zangers, hadden als teken van den tijd en menselijk verval, hun intrede gedaan. De burgerjeugd meestal politiek ongeschoold, stelde zich aan indie periode van uitbreiding van facisme als echte gewetenlozen. Als apen zwierden zij hun meisje over de dansvloer wanneer zij feestelijkheden bijwoonden en dachten zich also een hele piet. De politiekgeschoolde arbeidersjeugd, met de jonge socialisten van die tijd, dachten er anders over en stelden zich teweer tegen het opkomend gevaar. De eerste verzetgroep van het arbeidersverweer, de Liga, stond paraat tegen de inwording zijnde mensenjacht der nazi's, ontstaan door verwarring en verraad der Centruumpartij in het verslagen Duitsland onder de rechtse burgerij, die also Hitler aan het bewind brachten en in ons land naapers vonden, in Vlaanderen het V.N.V., in Wallonie "Rex", het werd een strijd tegenover, onder alle vormen opdagende kleine facistischgeschoolde partijen, die hun adepten ronselden bij de misnoegden van rechts, enkele anderen liepen er ook in verloren. 1933- Een vijftiendaagse reis door Duitsland en Oostenrijk met de Vlaamse Toeristenbond, ingericht door leden van een burgers-toneelkring, zou mij nog meer bewijzen leveren van de bij de nazi's indienstzijnden. Wij waren met ongeveer 900 vlaamse toeristen van verschillende steden, verdeeld over 30 auto-cars, waarvoor ieder een gids, onze car stond onder G.M., die ik in Coblenz betrapte met onder de revers van zijn vest een speld met zwart hakenkruid op witte fond. Verder in de steden waar wij afstapten, gedroegen sommige vlaamse toeristen(vooral vrouwen) zich als hysterische bezetenen, en deden inkopen van souvenirs, hakenkruisvlaggetjes, S.S.soldatenpoppen, enz....In Munchen was het bezoek van Hitler, de stad was vol Hitlerjeugdgroepen, meisjes en jongens, bruinhemden, S.S.mannen, en in burgergekledespionnen. Aan het groot bierhuis "Lowenbrauw" stond ik buiten op op Fr.D., K.D., en L. Gr., te wachten, drie jonge heren kwamen op mij toe, en vroegen van waar ik was, en welke medailles aan mijn ketting hingen. Ik antwoorde "buitenlander, belg, snijderleermaker en toneelspeler, het was de medaille van de Centrale der Kleding en deze van toneelspeler dat aan mijn ketting hingen. Zij beweerden vervolgde

studenten te zijn, en vroegen hen iets te betalen om met mij wat te praten, zij staken in een pikfijn pak met zijde hemd en prachtige das, dit boezemde mij weinig vertrouwen in, daar ik teveel met politiek vervolgde mensen was omgegaan, die steeds armoedig en ugehongerd voorkwamen, wat hier het geval niet was. Als beproefde militair gaf ik een ontweikend antwoord, onder voorwendsel dat wij met niemand buiten onze groep mochten praten, buiten het strikt nodige. Zij beweerden dat er bij hun geen gevaar bestond en wezen op S.S.mannen die gevaarlijk waren. De list om mij aan het praten te brengen lukte niet en ik verschalkte die heren met te zeggen " Ziedaar onze fuhrer" de autogeleider G.M. die aankwam, waarop ik het bierhuis "Lowenbrauw" binnentrad. Twee uur later in de stad was ik achteraan in de groep en waren die heerschappen terug op mijn hielen, om mij van dit gezelschap te ontmaken verwees ik hen tot de autobegleider G.M. . ~~Wat ik te zien kreeg in Nurenberg~~

De stad was opzettelijk overbevlagt, aan elk huis tientallen vaandels van in de keldergaten, deuren en vensters , tot in de dakeng, slingers en triomfbogen over de straten. Zo was het, gans Duitsland door, oogverblindende historische propaganda met hakenkruisen, wat de pracht der gebouwen ontsierde en een karnavalstemming bracht. Te Nurenberg, waar wij het avondmaal bezigden, kwamen bruinhemden met hakenkruisarmband binnen met een jonge dame vooraf geflankeerd door S.S.mannen in donkergrijs soldatenpak. De Duitse vrouw droeg een plakaat op de borst "Verloofd met een joods zwijn", zij werd bespot, voortgeduwd en uitgelachen door de menigte. Ik had moeite mijn afkeuring te bedwingen.. tot wat zou het helpen tussen die mensenjagers....Zij leurdren met de martelares van de eene hôtel naar het andere. Mijn afkeurende houding was opgemerkt tussen mijn reisgenoten.(de fotos verschenen in " Le Soir" enkele dagen na ik in België terug was, ~~dat~~ de duitse vrouw geflankeerd door S.S.mannen.)

Op straat wanneer groepen hakenkruisdragers ~~met muziek~~ met muziek voorbijkwamen om adepten te ronselen, moesten de toeschouwers het hoofd ontbloten, (doch bijna niemand droeg een hoofddeksel) en de arm strak vooruitsteken, sommige die dat niet deden, werden in de rangen gesleurd, vandaar dat er burgers tussen die bruinhemden met geweld moesten marcheren. Als wij van de ene stad naar de andere reden, soms in grote afstanden, bemerkten wij groepjes van twee drie man, op afstanden van 50 tot 100 meter, dat waren marchoeefeningen. In 't voorbijrijden heb ik ook kampen gezien, waar men met handgranaten oefende onder de bruinhemden. Gedurende onze reis door Duitsland en Oostenrijk heb ik vele tekens gezien van sympathie met het nazi-regime onder de reisgenoten. Het heeft mij niet weerhouden deze te bekampen voor het verder onheil dat deze geniepige propaganda later over de wereld zou brengen. Tal van vlamingen zijn bezweken maar zeker niet minder walen, onder de rexistische propaganda, dat steeds op de politieke bonzen hun gal uitspuwde, terwijl zij zelve algehele dwangmethodes inrichten om op de massa te teren en er willoze mensen zonder geweten van te maken

Vandaar de vermeerde propaganda van sommige franskillons die de ganse vlaamse gemeenschap wilden schuldig maken, terwijl evenveel en misschien meer walen in de vangnetten der nazi's en facisten zijn terechtgekomen. In alle landen had het nazi-facisme volgelingen, daarom, heeft men noch het recht niet een gans volk schuldig te maken ; chauvinisme past niet bij mensen met een klaar doorzicht . Ook niet alle Duitsers zijn schuldigen, want duizenden waren in de concentratiekampen alvorens het de beurt geworden is van andere volkeren. Ik heb in mijn partij gestreden tegen de scheurmakers en buiten mijn partij tegen de stichters van allerhande kleine partijen, dewelke georganiseerd waren op geniepige wijze door de hoge omes van het facisme. Mijn ~~main~~ houding had ik te danken aan de jarenlange ondervinding in de wereldpolitiek. Ik was een ijverige medewerker aan onze wekelijkse uitgave van de B.W.P. "De Volkswil" van af 1932 . Terwijl ik onophoudelijk werkte voor mijn zelfontwikkeling in de toneel en ontspanningsgroepen, en voor hoger opvoeding voor allen, was ik na 1933 aangegrepen door de val der Oostenrijkse Republiek dewelke onderdrukt was door nazimethodes, geholpen door de rechtse partij (Dolfuss, Stahrenberg, Majoor ^{ex} ~~Fritz~~ Schuschnigg, enz...) die allen een mensonterende weervraag uitoefende op hun vroegere tegenstrevers en deze koelbloedig deed verhangen, na de Weense opstand waarover ik dan als verheerlijking van deze onbaatzuchtige leiders een episode schreef ui de Weense commune, getiteld in het vlaams " Voor hoger leven" vertaald in het frans " Vienne 34 " door Francis Bollen, als eeuwige aanklacht. De socialistische jonge wachters van Aarschot en Leuven , hebben bij de verjaardag als Herdenking en Eerherstek deze episode ten tonele gebracht, die met geen ander doel was geschreven, dan onze martelaren-geestesgenoten op onze wijze in ere te stellen. Spontaan hebben alle groepen der partij, hun medewerking gegeven en bij het verschijnen van de held, Wallisch Kolloman, te tonele, die als symbool, al de andere door de strop om het leven gebrachte vrijheidstrijders vertegenwoordigde; rezen alle toeschouwers met gebalde vuist recht, tientallen vlaggen in buigende houding rond het podium, terwijl de Internationale weerklonk, en het toneel in de duisternis gehuld, die langzaam opklaarde in een roodgloeiende kleur, waarachter de schitterende zon opkwam.

Minuten lang duurde de ovatie, mijn doel was bereikt. Zij zullen niet vergeten worden de Helden der Oostenrijkse Commune.

In 1935 werd mij het diploma toegekend van de Vlaamse Federatie van Socialistische Toneelgroepen voor 30 jarig lidmaatschap van "Excelsior" Leuven - 1905-1935. Hoger Leven- Hoger Kunst- Hoger Volk.

Daartussen heb ik enkele jaren doorgebracht in de "Toekomst" Socialistische Toneelgroep Volkshuis en de Proletarische Schouwburg Syndicaal Huis Priemstr, Brussel.

Te Leuven had de afdeling B.W.P. af te rekenen met twee uit een andere partij overgekomen elementen, hun zienswijze werd door de meerderheid der militanten niet gedeeld. De ene stichtte een nieuwe partij, omdat hij zijn zin niet kreeg, de andere deed aan loense persoonlijke aanvallen op zijn vroegere weldoener. De eerste met zijn nieuwe partijtje, geschoold op onderduimse V.N.V.methodes, kreeg geen volgelingen tussen de arbeiders, zodanig dat hij praktis alleen stond maar geholpen van achter de schermen, door de tweede kleinburgerlijke koppigaar die gaarne zichzelf hoorde praten, en naar hij zelf verklaarde, kwaad was op de ene helft van de bevolking en de andere helft op hem, zodat hij met niemand akkoord ging. Beiden zijn terecht gekomen ~~hij~~ in de vergetelheid. Steeds gaat de strijd verder, het socialisme zet zegevierend haar weg voort... traag maar zeker, zoekend naar hoger leven. De partij had erg te kampen tegen het kwaadstichtend facisme, die de geesten in verwarring bracht. De beste onder de goede militanten stonden kordaat aan de leiding van het arbeidersverweer "De liga" om het socialistisch woord te verspreiden. De meetings en de tegenspraken in de door de tegenstrevers ingerichte vergaderingen en facistisch getinte bijeenkomsten waar het dikwijls tot kloppartijen ontaarde, sommige onzer militanten dragen daarvan nog de lichaamlijke letsels, daar wij steeds te doen hadden met verkapte gewapende facisten die op verminking of moord belust waren.

Die heren, waarvan het merendeel tot de behoudsgezinde bezittende klasse behoorde en over auto's beschikten aarzelden niet in razende vaart door onze propagandisten te rijden, wanneer deze op een uithoek in klein getal waren (voorbeeld bij de vleet). Tussen al die bedrijvigheid kreeg ik in 1935 het bericht van de dood van mijn broer Arthur (Strijder op 18 april 1902 voor Algemeen stemrecht) overleden te Parijs. Uit naam van de Arrondissementsfederatie stuurde de sekretaris Klein mij een schrijven van medegevoelen, wat ook verscheen in ons partijblad "De Volkswil". Kwaadaardige ~~xxx~~ tegenstrevers vonden dit bericht niet pijnlijk genoeg en omringde deze met geschreven teksten die de laagheid verrieden van de daders die zich vergripen om langs een doodsbbericht de naastbestaande te pijnigen. Hierna volgt de tekst als bewijs.... zonder de laagheden er rond geschreven, verschenen in de "Volkswil".

Leuven 1935

Verleden week is partijgenoot Arthur Vandenstein, broeder van kameraad Jan Vandenstein, van Leuven, te Parijs overleden. A. Vandenstein, was een der eerste socialistten van Leuven. Op 18 april 1902, toen de burgerwacht hier bij ons 6 werkliden vermoordde, werd Vandenstein door een bajonetsteek getroffen in de bil, welk zeer gevaarlijk het lichaamsdeel kwetste. In het gasthuis, waar hij ter verpleging was, werd hij door het gerecht aangehouden en naar de gevangenis overgebracht, beschuldigd van den korpsoverste te hebben aangevallen, die daardoor een schot loste ten teken dat er moest geschoten worden. Dat was een fabel, doch ze diende om Vandenstein twee jaar gevangenisstraf te geven, die later op 10 maand werd gebracht. Vandenstein is gestorven op 64 jarigen ouder-

Nooit heeft hij zijn partij en het socialisme verloochend. De Leuvense Arrondissementenfederatie biedt langs dezen weg de familie Vandensteen, en vooral kameraad Jan, hare innige deelneming aan in den rouw die hem komt te treffen.

Voor de Arr. Federatie.

Guill. Klein.

Wij waren in de jaren van deflatie door kapitaalvlucht der grootbezitters. De verhoogde koopkracht der massa door syndicale actie was ^wmeer merkkelijk gedaald. De arbeiders die steeds op sleeptouw genomen worden bestormden de winkels alvorens de prijzen aangepast waren. Minderwaardige koopwaren werden tentoongesteld, alzo voordelige koopjes voorstellende, wat de niet kapitaalkrachtige (de armsten onder de armen) door ziekte of werkloosheid getroffen moesten verduren door den opslag der koopwaren van dagelijks verbruik.

De arbeiders die hun arbeidskracht verkopen zoals de winkelier zijn koopwaren, konden dat niet in een omkeer aanpassen zoals de handelaars en waren dus verplicht de strijd aan te vangen om hun loon op peil te houden. Meer en meer trachten de fascistische groepen verwarring te stichten.....

1936. De Spaanse Republiek die door wettige verkiezingen aan het bewind gekomen was, werd bevochten door aanhangers van Hitler-Mussolini. De zeer katholieke Generaal Franco, geholpen door de Mahomedaanse Moren en het Duits-Italiaans leger, bestookte met hun luchtwapens en tankkanonnen het spaanse volk (in feite was het de proef voor een toekomstige oorlog). De aanhangers der Spaanse Republiek, die de meerderheid van het volk uitmaakte, streden een ongelijke strijd bijna zonder bewapening. In alle landen werd hulp geboden door voedsel op te sturen voor het volk. Vrijwilligen, melden zich uit alle landen voor de Internationale Brigade. Spaanse kinderen der strijders voor de vrijheid werden in vele arbeidsgezinnen opgenomen, waarvoor anderen hun bijdrage leverden door steun. Maar vruchteloos; de huichelachtige non-interventie der verschillende landen lieten begaan en alzo kwam de Spaanse Republiek ten val. De non-interventionnisten hebben alzo de weg geopend voor de terreur in Spanje en het uitbreken van de vier jaar later 2de wereldoorlog, waarvan de voortekens zich reeds toonden. Zonder het ingrijpen van de Vereenigde Naties begon Hitler de landen rond Duitsland in te palmen en oefende gewelddaden uit tegen de bevolking. ~~Op~~ Op Vrijzinnigen-Socialisten-Communisten en Joden werd jacht gemaakt, in Duitsland en de reeds onder de knoet liggende landen, zij waren de eersten die in concentratiekampen werden ondergebracht van het Nazi-Duitse Rijk, waarin reeds de menselijke tragedie zich afspeelde. In alle landen kwamen de op voorhand voorbereide 5de Colonnies in werking met hun verraders en spionnen. Onder het voorwendsel van de zogezegde politieke bonzen uit te schakelen, hebben zij de mensenjagers in voege gebracht die sadistisch de mensen uitroefde die nog een geweten hadden. Het nazisme was omhangen met sociale leuze en de gestolen I mei dag, enz.. om de ^{arbeiders} ~~mensheid~~ te verschalken.

De verwarring door de propaganda, was overweldigend en menigeen, niet politiek onderlegd, is in die kolk van tegenstellingen omgekomen. Ik beken dat de jaren lange ervaring mij gediend heeft om stelling te nemen tegen de uit het Volk verdwaalde jongelingen waarvan ik enkelen heb kunnen overtuigen van de verkeerde richting die zij namen. Langs de zagezegde en uitgebuite taalstrijd, zijn er velen in de val gelopen in de vlaamse gewesten. Voor andere streken en in de verschillende landen was de propaganda van Goebels aangepast. Mocht ik ergens in dit relaas, buiten mijn wil, hatelijke beschrijvingen gedaan hebben, of dat deze also verstaan zou worden waar ik enkel de huichelaars bekamp, ver van mij de bedoeling van iemand te g kwetsen, die rechtzinnig een andere menselijke opinie beleid. Zou een vrijzinnig mens, zijn in nood zijnde politieke of ~~fin~~ filosofische tegenstrever hulp weigenen, en omgekeerd ? Neen, zulks is onwaardig en alleen bij gewetenlozen kwaadaardige-geestelijk misvormde individus, dewelke een gevaar uitmaken voor de samenleving. Alhoewel vrijzinnig overtuigd ben ik niet haatdragend en verwerp alle fanatisme onder gelijk welke vorm. Volksoepvoeding door toneelstudie en syndicaal streven was tot heden mijn doel en vierdde zodoende mijn 40 jarige jubileum in dienst van Volk en Taal, op 9 april 1938, in de rol van BelHall de helse geest, uit "Adam in Ballingschap", van Vondel, de prins der dichters, opgevoerd door de toneelkring "De Gulden Palm" waarvan ik meer dan 30 jaar deeluitmaakte. Deze viering groeide uit tot een triomf en warme toegenegen vriendschap van het Leuvens Toneelminnend publiek en medespelers (de Gouden Palmen in de Kroonorde werden mij toegekend). De talrijke bloemtuilen heb ik de dag ha de viering gaan neerleggen op de graven van de afgestorven Leuvense Toneelspelers, zonder onderscheid van denkwijze, dewelke behoorden tot mijn periode, en die ik betrokken had in mijn wederwoord tijdens de viering. Ook de graven van de gevallen slachtoffers van 18 april 1902 voor Algemeen Stemrecht, werden met die bloemen versierd.

A LOUVAIN

LE JUBILE D'UN HOMME DE THEATRE

A l'issue de la représentation, par la société « Gulden Palm », au théâtre de la ville, de l' « Adam en exil », de Vondel, un des principaux interprètes, notre camarade Jean Vanden Steen a été l'objet d'une manifestation de sympathie.

Cet excellent acteur, qui totalise quarante années d'activité dans les rangs des cercles dramatiques, a été congratulé, tour à tour, par M. De Leeuw, président de la société organisatrice, qui lui épingla sur la poitrine les palmes de l'Ordre de la Couronne; par M. Louis François, au nom des co-interprètes; par M. Vandeput, au nom de la Fédération locale des cercles dramatiques, etc.

Plusieurs souvenirs furent offerts au jubilaire qui fut généreusement fleuri.

De nombreuses sociétés s'associèrent à cet hommage et particulièrement plusieurs groupements socialistes.

A LOUVAIN

UN EVENEMENT THEATRAL

La soirée de ce samedi 9 avril, au théâtre de la ville, retiendra, à un double titre, l'attention des fervents de l'art dramatique. C'est, en effet, une tragédie de Vondel que le cercle « De Gulden Palm », a inscrite au programme, à savoir « Adam in Ballingschap ». L'Adam en exil, qui constitue une œuvre marquante dans la littérature mondiale, bénéficiera d'une interprétation de choix, sous la régie de Louis Belloy qui, après une carrière brillante au Théâtre Néerlandais d'Anvers, est présentement attaché à l'I. N. R.

Au nombre des principaux interprètes figure notre camarade Jean Vanden Steen, qui totalise quarante années d'activité dans les cercles dramatiques d' amateurs. Le jubilaire sera l'objet d'une manifestation de sympathie qui corsera l'intérêt de la soirée.

"Le Peuple"
Samedi 9-4-38

Mijn Toneeljubileum werd door alle dagbladen zeer gunstig beoordeeld. Die lange periode met een doorgedreven wil van Toneelstudie werd zeer op prijs gesteld ondanks de handicap met een gebroken dijbeen, die door houding onopgemerkt voorkwam in het uitbeelden van vader en karakterrollen. Tientallen toneelverslagen en interviews in verschillende dag en weekbladen van die tijd bewezen zulks. Zo komen wij in de verkiezingsstrijd van Oktober 1938. Het merendeel der handelaars en kleine burgerij waren de steunpilaren der behoudsgezinde partij en vele van deze misnoegden huilden met de facistische mensenjagers. Men noemt deze de vlottende, niet politiek geschoolde middenstand. Ook hier nam ik mijn verantwoordelijkheid en trachte de fakkël der voorlichting hoog bij te houden. Als handelaar-ambachtman streed ik voor politieke vrijheid van diegene die steeds onder de druk van rechts leven, van de verwaande slipdragers en kruipers voor al wat gezag heeft en met verachtende misprijzen dikwijls neerziet op diegenen uit wie de grote meerderheid der verbruikers bestaat, de arbeidende klasse. De gemeenteverkiezingen van 1938 brachten kameraad Fl. Vanhove en mijzelf als plaatsvervanger in de gemeenteraad, door de ontslagneming van Iste schepene-plaatsvervangende Burgemeester E. Doms, en schepene Thiriart J., uit het ten val gebrachte Liberaal-socialistische stadsbestuur, door het verlies van een zetel bij de Liberalen, en het samengaan der katholieke partij met de verkozenen van Rex en Vlaams Verbond (dus dezelfde gang der Katholieke Centrum partij zoals in de landen der afwijking naar de rechtse diktatuur). Bij de kleine gebreken die ieder mens hebben kan en die dikwijls gebruikt worden door de tegenstanders om de goede hoedanigheden te verdoezelen, zo was de toenmalige leider van de B.W.P. afd. Leuven, Ed. Doms, niet vrij te pleiten van kleine vergissingen die door diegene voor wie hij denkende goed te doen, hem de val brachten, de kleine burgerij, daar de arbeiders stand hielden met hun negen zetels. De katholieke partij, Rex en Vlaams Verbond, verenigd onder het geloof, maar verdeeld door standen, regeerden samen met een zetel meerderheid- 12 tegen 9 socialisten en 2 liberalen. De Stad Leuven was in de voorbije zes jaren onder het Liberaal-Socialistisch bestuur merkkelijk van aanschijn veranderd. De Stadsgebouwen, kerken inbergrepen, waren zienderoge werkelijk herschapen, de vuilhoeken gereinigd en opgeknapt met versieringen van tuintjes. Parken en speelpleinen voor de jeugd, rustzalen waar de oudjes in kaartje konden spelen, in een woord, de stad herleefde onder het links bestuur. De Schepene van Onderwijs van het nieuwe Rechtse College, getuigde mij, dat er werkelijk hervormers aan de ploeg gestaan hadden, die in het politiek spel niet naar waarde werden beloond. Het is aangenam tegenstrevers te horen verklaren dat wij bouwers zijn, alleen de geloofbelijdenis, maakt een kloof tussen ons en de weldenkende kristenen, die niet beseffen kunnen dat het socialisme alle mensen groepeerst, zonder onderscheid van geloofbelijdenis of andere filosofische gedachten, alleen de welvaart van allen beogende.

Het doodsbericht ~~van~~ 1938 " Emile Vandervelde! De Patron, leider der B.W.P., is niet meer!" De ganse arbeidende klasse treurde om zijn beschermer. Het is mij niet gegeven de beschrijving van de grote leider beter weer te geven dan de Poema in Proza, " De dood van E. Vandervelde " door Louis Pierard , uit het frans te vertalen opdat ook de vlaamssprekende kameraden het als aandenken zouden bewaren, also getuigende een nederige blijk te geven van diepe herkenning voor de grote verdediger der vernederde klasse. De wet E.Vandervelde, op de alcohol, heeft de verdwaalde aan de drank verslaafde mensen, een nieuw leven gegeven, de gezinnen verbeterd en hun nakomelingen gered van den ondergang. Zodoende ons volk een hoger pijn van beschaving bezorgd.

DE DOOD VAN E. VANDERVELDE
 =====
 (Poema in Proza)

In het begin was de Daad,

Van hun gelaten ellende, van hun verdoving en van hun nacht waren de slaven opgestaan.

Te Gent, de streek der stoere Gemeentenaren.

In die dromerige steden waar het geronk van machienes der wevers, het klotsebotsen der klompen op de bemorste straatstenen, gepaard gaan met het prevelen van gebeden;

In het zwarte land waar woeste kreten opstegen, waar men hoorde het geknetter der vuurwapens, gelijktijdig met hamergeklop en het lawaai der koolputten;

In de stinkende gangen van Oud Brussel, kort bij de donkere kerk waarin Breughel rust;

Overall arme mensen, de uitgebuitenen, de vernederden verhieven het hoofd.

Wat wilden zij, wat eisten zij in hun krampachtige opstanding ?

Werk en Brood : dat was het wat zij wilden.

Zij moesten zelfs nog meer hebben. Zij hunkerden naar rechtvaardigheid.

Mensen, wilden zij als mensen behandeld worden, gelijk in rechten en plichten.

Zij verzetten zich tegen een regime die in hun het schepsel Gods uitdaagde. Zij verzetten zich: men sloeg hen neef.

Men lachte met hun geschillen, met hun onmachtige woede.

De ontzettende massa ontplooidde de zwarte vlag in de klaarte der brandende puinen.

Toen kwam Hij, de jonge zoon van een magistraat, die grote heer, deze prins der ontwikkeling.

Hij kwam en sprak.

Het licht rees op in de duistere hersens.

Regeling volgde op wanorde.

Het klare woord doortintelde de doctrine der nieuwe tijden.

Zijn stem eerst doof, klonk plotseling als een klaroengeschal.

De handbeweging was dwingend.

De fijne hand omlijnde parabels in de lucht, opeens aanduidende den tegenstrever of de tegenstrijdige ^{ewende} waarheid.

Zo ook beschrijft de roofvogel in de lucht kringen die zich sterker en sterker aansluiten.

De jonge leider sprak.

Men zag de woorden groeien tot een sonate van Mozart of als een meesterwerk van beeldhouwkunst.

De ouderen aanhoorden deze rede met overbewondering.

In de grote beroekte zalen waar, onder een blauwe mist, zich verdrongen de gekneusde gezichten, opeende de betoverde stem opeens de poorten der grote droombeelden.

Hij was koen en goed. Hij heeft veel gewerkt. Hij heeft veel gestreden. Maar altijd heeft hij kunnen lezen, tussendoor het harde strijden, de donkere wetten en het "waarom" der zaken, verstaan wat was en denken aan het heden, de geschiedenis die zich maakt, en, wat misschien zijn zal.

Hij was dapper trouw aan zijn Ideaal.

Zijn leven was een rechte lijn; zonder dwaasheden, zonder zwakheid.

Wij hebben hem zien oud worden.

Zoals Beethoven, die Hij beminde, zag men hem in gesloten gedachte, afgezonderd van de lawaaijerige wereld.

Maar hij streed altijd.

In zijn kwijnend lichaam, welke levende wilskracht, wat klare gedachte, welke verheven grootheid.

De ontgoochelingen, bitterheid en tegenslagen verjoeg Hij, drong ze weg, behoudende steeds hoop, aanwakkerende de trillende vlam.

Wij zagen hem op zijn bed met rode anjelieren,

Het voorhoofd klaar, stralende van grootheid,

Om zijn mond lag wilskracht.

Wij hebben hem gedragen een morgen toen het sneeuwde, naar het hart der oude buurt uit de gagen van strijd, in het Huis der Proletaren, zijn Huis, waarin zo dikwijls dreunde zijn sterke stemgeluid.

Rond de dodenbaar rood en zwart, mijnwerkers met hun lederen hoofddekseel, vissers met hun zuidwesters, jonge mannen met hun klare blik, wakende over de grote dode.

En gans de dag kwam de massa voorbij.

Een stroom zonder einde, volksvrouwen een doek om het hoofd, makende het

kruisteken zoals in de kerk, vrijwilligers terug uit Spanje brachten den vuistgroet, oude geleerden, die langzaam en stil zich bogen.

En de store arbeider ineens het uitsnikkende als een kind, en de kleine jood der achterbuurten waarvan de ogen branden, koortsachtig, in een bleek aangezicht.

Wij hebben Hem begraven bij het licht der fakkels.

" Vaarwel mijn broder " werd gezongen door zachtmoedige stemmen.

De oude Meester ging heen.

In onze harten zal Hij eeuwig leven...

Uit het Frans door Louis Piérard.

(Vertaald door J. Vandensteen.)

Het afsterven van de Patron E. Vandervelde heeft ons een grote leemte nagelaten. Van de oude vooraanstaande garde blijft nog Louis Debroucker, de denker en het geweten der ^{ouden de wijze} partij, Camille Huysmans, de schalkse voorlichter, en Debunne de store werker, met nog enkele voorlichters... Destree, Brunet Vanlangendonck Pr., Wouters, Bertrand, ~~Soudan~~ / ~~Berttrand~~, Vader Anseele, Danblon, Furnemon en zovele anderen zijn ons in de dood vaaraafgegaan, doch blijven leven in de herinnering. Allen werden op speciale wijze, ehgen aan de B.W.P., ten grave gedragen door de Socialistische jonge wachten, gevolg door ouderen. De bejaarden sleurden zich soms door plassende regen en bijtende koude als bewijs van herkentelijkheid, tot de laatste rustplaats en met hun schorre gebroken stemmen zongen zij met de jongeren het " Vaarwel mijn Broder " . Met de oude garde hadden zich reeds nieuwe krachten ontplooid, die telkens de fakkel overnamen van een verdwenen kameraad.

Rollin, Spaak, Buset, Spinoy, Vermijlen, Van Acker, Leburton, Bracops, Messiaen Van Eynde, Brunfaut, Delattre, Eekeleers, Pierard, voor Leuven Tielemans Fr. de nieuwe Leider en zovele anderen, waarborgen ons de toekomst van het Socialisme.

Wij staan in volle politieke strijd tegen de duistere machten. De oorlog dreigt ! Mobilisatie in België en Nederland ! Hitler's nazisoldaten bezetten Oostenrijk, Tchecho-Slovakië, Zweden en Noorwegen, gaan maar steeds verder verzekerd van de onmacht door ondermijning der geesten en de aarzeling van de niet durvers der geallieerde.- Frankrijk en Polen komen met Hitler's Duitsland in oorlog. Tegen België en Holland veinst Hitler met zijn trawanten deze niet aan te vallen. België bouwde zijn fameuse tot nietsdienende stalen ^{muren} honderde bunkers, waarin onze linietroepen den doodstrijd zullen moeten voeren tegen de overmacht der Duitsenazitroepen. Meermaals leven wij in alerte tot eindelijk de gewone mensen in ons land denken dat wij de dans zullen ontspringen.....

Als in de vroege morgen van 10 mei 1940 de Belgische bevolking ontwaakt, zijn wij voor de tweede maal in 25 jaren laffelijk overrompeld door huichelaars die onze neutraliteit waarborgden, ditmaal door het Nazi-Duits vliegwezen, die bij het krieken van de dag, tussen 3 en 4 uur de Belgische vliegvelden bombardeerden. De eerste doden en gekwetsten waren gevallen zonder oorlogsverklaring. De Duitse ambassadeur, begaf zich rond 8 uur naar de Belgische Minister van Buitenlandse zaken, Paul-Henri Spaak, en eiste vrije doorgang voor het Nazi-Duits leger. Een kordaat "Neen"! was het antwoord, volgens de dagbladen. De gruweldaden gepleegd vanaf de eerste dagen door de Nazi-Duitse soldaten, geholpen door verraders uit ons eigen volk, zoals er in ieder land gevonden worden, zijn genoegzaam bekend. De inval te Leuven, de ontreddering en hoe ons volk in die storm van de twee eerste maanden en verder de bombardementen doorleefden is getijpt uitgegeven tijdens de bezetting onder de titel " Uit mijn oorlogsdagboek."

Bij de val van het Frans Leger, na de overgave van het Belgisch Leger in 1940, vernam ik de betekenis van het woord "Rozenbed" door Pater Dom. Kreps, die verklaarde, " De Fransen hebben hun revolutie verloren in het Rozenbed", alzo zijn gevoelens lucht gevende in dienst van het dogma der Kerk, die zich uitspreekt voor Kroostrijke gezinnen en tegen alles wat niet in hun raam past. Het fanatisme krijgt alzo de bovenhand en verkleint de menselijke gevoelens.

Dit relaas in de gewone taal der arbeiders zal door dezen beter verstaan worden dan al die geheimzinnige woorden. Ook op meetings en voordrachten geeft men dikwijls te geleerde en vreemde woorden, dewelke door de toehoorders niet begrepen worden.

Het geval met het woord "Rozenbed" vergde een hele uitleg alvorens tot het verstand kwam van vele leden van de ploeg der vrijwillige brancardiers, waarvoor zij dan ook hun afkeur lieten blijken voor die misplaatste uitlating.

Pater J. Kreps was nogtans een goed mens - maar in de greep van het dogma.

Hoe dikwijls ik mijn positie verbeterde als vakman door inspanningen die velen zich niet getroosten, steeds bleef ik trouw aan de strijd voor de opgang der arbeidende klasse en de Vrede onder de volkeren. De afkeer voor de wantoestanden geschapen door de heersende klasse beleefd van in mijn jongelingsjaren, wat steeds tot conflicten leidde, koelde niet af. Ik wilde met de misdeelden hun vreugd , leed en op/offeringen delen, in de overtuiging dat door meer ontwikkeling de mensen met den tijd elkaar beter zullen begrijpen, dat egoïsme en uitbuiting plaats zullen maken voor meer humanistische begrippen.

Als antifacisten lang voor de Duitse nazibezetting, ijverende wij in de Liga voor de Vrede tegen de oorlogstokers. In mei 1940, heb ik, bij het borgen der eerste slachtoffers, een gewetenscrisis doorgemaakt. Wat kan een man, die de vrijheid lief heeft en geplaatsd word voor een slaafse onderdrukking anders doen, dan het lot verkiezen van de opstand tegen de verdrukking met al zijn gevaren en op/offeringen er aan verbonden noodgedwongen te aanvaarden als zijn hoogste plicht.

De Socialistische Volkshuisen werden van de eerste dagen gesloten onder de druk van de bezetter. Onder leiding van Tielemans Frans, bij zijn terugkomst van de I8 daagse veldtocht, werd de socialistische weerstand georganiseerd. Als kashouder van de Leuvense B.W.P. "Werkersverbond" overhandigde ik het geld, waardoor de eerste gestenciliseerde sluikblaadjes konden uigedeeld worden aan de bevolking, om er de moed in te houden. De katholieke partijlokalen mochten openblijven, meer nog, in deze werden nazivoordrachten gehouden. Ik had mij dus van de I0de mei ter beschikking gesteld van de bevolking om de zieken en oude van dagen, kinderen en in nood zijnde medeburgers bij te staan, de gekwetsten te vervoeren en slachtoffers der bombardementen een laatste rustplaats te bezorgen- dit met enkele arbeiders die de stad niet hadden verlaten, onder mijn toezicht als verantwoordelijke gemeenteraadslid, en Pater Doms Kreps .

Wij hebben Ze ter plaatse begraven, later ontgraven,
en dan in kisten op onze schouders, ter Kerkhof gedragen.

J.E.V. mei 1940.

Wij vervulden slechts onze burger en mensenplicht. Het zijn de omstandigheden die ons tot dit droevig en akelig werk genoopt hebben. Het verstevigde in ons het besef, dat de mensen van goede wil elkaar over de grenzen heen de handen moeten reiken. Mocht weldra de broedermoord tot het verleden behoren om dan gezamenlijk een beter wereld op te bouwen... Maar edele Idealen waren van geen tel meer, eerst moest het oorlogsmonster tot stilstand worden gebracht.

Langs de Burgerlijke Weerstand, deze van de geheime pers tot het gewapend verzet. Geheime bijeenkomsten bij mij ten huize- bij de vriend Sprengers Em., en achter de latten aan de vaartbrug, bij de schoonouders van Phil. Dewit, waar de reorganisatie der B.W.P. werd besproken- ook te Brussel bij R. Vandegenachten enz. enz., steeds met Tielemans Frans, die ondergedoken moest leven.

Vele linkse Kameraden stonden in de Weerstand en hebben zich moedig gedragen, verschillenden hebben het hoogste offer gebracht, allen leefden in gevaar, en wonder der wonderen, het waren Vredelievende mensen, die in vredestijd te kampen hadden tegen diegene welke deze vreselijke ramp voorbereiden.

De oorlog met zijn nasleep van woeker-prostitutie en verraad vierde hoogtij. Joden en linkse mensen werden vervolgd-ook enkele rechtsen, waaronder priesters, deelden het lot der concentratiekampen, waar millioenen zijn van het leven beroofd in de gashovens en door de executiepelotons of met het bijl om het leven gebracht-(Raadpleeg de officiële documenten).

Met dit vreselijk beeld voor ogen stelde het verzet zijn daden. Ik begon met het opstellen van hekelgedichten om de landverraders te ontmoedigen, uitgeven van sluikbladen en strofibrieven, verstoppen en verzorgen van werkweigeraars en geallieerde soldaten- verschillende van deze maatsten zijn in mijn woning van klederen verwisseld en zo gespaard voor wegvoering als krijgsgevangenen, de eerste werkweigeraar die ik verstopte en verzorgde, was een arbeider die vroeger onder mijn toezicht stond, Pierre Dewallens. Deze groep is uitgegroeid tot 145 werkweigeraars, actieve weerstanders en verzetsleden waarvan sommige contact hadden verloren, Belgen, Fransen, Engelse, Russische en Poolse ontsnapte gevangenen, enz. enz. Een tiental van de groep zijn in de concentriekampen terecht gekomen- geen enkele heeft verraad gepleegd.

Men komt in verzet met sluikpers en burgerweerstand, maar naar gelang de bezetter met medehulp der verraders het volk uithongerde, wegvoerde en uitroeide, sloegen de partizanen verbeten toe en zo kwam het dan dat ik met wapens in aanraking kwam die dienen moesten voor de ^(daarvoor aangekondigd) ~~verdediging~~ onderons onbekenden.

Nooit is in mij de gedachte gekomen een mens te doden, ik heb nooit aangeleerd wapens te gebruiken, dit als antioorlogsmens, maar geplaatst voor de georganiseerde broedermoord, door de medehulp van verraders uit eigen volk, die dikwijls tientallen slachtoffers maakten tussen de bevolking, moest ^{men} ~~deze onschadelijk maken als een noodzakelijkheid~~

~~deze onschadelijk maken als een noodzakelijkheid~~ ^{zodoende} was mijn geweten gerust, daar ik mede de verantwoordelijkheid droeg van het verzet. Het zal de lezer niet verwonderen dat ik zeg dat wij voortdurend in angst hebben geleefd betrappt te worden en alhoewel met het afgrijselijk beeld der folterkampen wij den strijd verkozen boven het leidzaam toekijken. Mijn vrouw heeft mij steeds flink geholpen, ook mijn kinderen.

Het einde der bezetting naderde, de bombardementen der geallieerden maakten slachtoffers onder de burgerbevolking, zelfs vielen daartussen verstopte werkweigeraars en actieve verzetsmensen, maar wat wil ge, de vijandelijke nazi-offizieren en soldaten nestelden zich op de kwartieren en in de huizen van de burgers en het noodzakelijk kwaad gebeurde om de volkeren van de bezette gebieden aan de monsterachtige methodes te onttrekken en de onderworpenheid aan het Nazi regime te voorkomen.

De weerstand sloeg meer en meer toe en demoraliseerde de bezetter.

De zwarte trawanten begonnen hun vlucht voor te bereiden. Wij organiseerde onze manschappen om een helpende hand toe te steken in de bedrijding. Tussen al deze bedrijvigheid hielden wij in de B.W.P. geheime zittingen om zodra de bevrijding, openlijk van wal te steken. Langs geallieerde radioposten werd het verzet aangemoedigd, wij waren de soldaten zonder uniform en vogelvrij verklaart door de nazi-barbaren. *Alf. Francka bezorgde mij vertel, voor de gevangenen, die in de Beriotstraat, waar hij zelf opgesloten is geweest.* Zaterdag, 2 september 1944, begon den aftocht der duitse troepen, hals over kop sloegen de landverraders op de vlucht in opgeëide autocammions met al wat ze konden meescharrelen- De fiere Sicambers dropen af die voor jaren hun eigen volk hadden geplaagd en verraden- zij hebben met de bezetter geteerd op wat aan de bevolking ontnomen was. De bevolking was uitgemergeld door ontbering en menigman daardoor vroegtijdig ten grave gedragen. Maar de geest van opstand tegen de naziterreur brandde in de diepliggende ogen van onze door ontbering gekwelde militanten. Vele burgers werden nog weggevoerd.

Zondag 3 september werden de bruggen opgeblazen wat enorme schade veroorzaakte, Vele huizen stortten ineem, gekwetsten en doden vielen.

De Dag van de Bevrijding van Leuven, 4 september 1944.

De Heer Franz Tielemans, gemeenteraadslid, die in het verzet verstoken leefde, deed zijn intrede te Leuven op een tankwagen in de voorhoede van het Engels leger. Rond 16 uur drukte wij elkaar de hand op het perron van het Stadhuis. Ik verwittigde Franz dat er in het Justitiepaleis nog een twintigtal zwaar gewapende duitse soldaten in achterhoede gebleven waren om den aftocht te dekken. Op dat ogenblik liepen er enkele uit de Leopold Vanderkelenstr. de Bondgenotenlaan over- Franz nam het geweer van Schepen Rapport zeggende "Donnez moi votre fusil Rapport vous n'en faites quand même rien". Franz liep naar het Fochpleintje en vanaf de kanten van het hofje, begon hij te mikken en vuurde om den aftocht der strijdende Duitsers te verhinderen. De Nationale Bank stond in brand, men vuurde uit Sint-Pieterskerk en andere schuilhoeken, gevangene Duitsers werden afgeleverd door de Weerstand, ook een dood soldaat van de weermacht en een Leuvense weerstander gevallen onder de duitse kogels in de Beriotstraat.

Dit relaas is reeds verschenen in de "Volkswil" in de maanden van de Bevrijding 1944, ondergetekend onder pseudoniem,

Geheimagent I73

Socrates .

Maandag 4 September-Het Duitse machtige leger dat op 17 Mei 1940 Leuven binnenviel ~~en~~ met behulp van hun vreselijke al vernielende bommenwerpers en voorbijtrok met hun geweldige hoeveelheid oorlogsmateriaal, droop nu af met boerenkarren volgestapeld met al wat niet te warm was om mede te nemen en getrokken door uitgemergelde paarden, ezels en zelfs koeibeesten, dewelke vroeger niet in aanmerking kwamen voor opeisingen. Van in de morgen verzamelden zich de weerstanders in de aangeduide clandestiene schuilplaatsen. Mijn achtermuur, uitgevende in een rommelplaats, was doorgeslagen op manshoogte, alzo kon men in de technische jongensschool, waar ook tijdens de bombardementen de geburen hun toevlucht konden nemen. Dit alles had ik van vroeger maanden reeds voorbereid, met toestemming der Stadsoverheid, op mijn kosten en onder toezicht en mijn verantwoordelijkheid. Ik stelde mijn huis ter beschikking van de Weerstand om burelen in te richten in plaats van mijn handel terug op te bouwen, daar er geen handel gedreven kon worden op gezonde basis maar illegaal met woekermethodes (hierop kom ik later terug). Iedereen weet dat men tijdens de bezetting met landverraders te doen had. Nu bij de bevrijding kreeg ik in mijn bureel, opgericht voor de Weerstand, een ander soort laaghartige mensen, deze die zich tijdens de bezetting afzijdig hadden gehouden of op twee paarden hadden gespeeld.

Sommige aanklagers kwamen met zeer overdreven aanklachten op het bureel, hun gebuur verklikken. Ik liet die geniepers uitspreken en beval hun dan goed na te denken en de zaken nog eens te herhalen, wat dan door de dactylo zou opgenomen worden en ... (trok een beetje mijn woorden) door de aanklager worden ondertekend-wat die anonieme aanklagers niet gaarne deden, waarop ik hun aanmaande het bureel te verlaten, zo niet zijzelve door de wachten zouden worden opgeleid. Zoals iedere lafaard speedden zij zich bevende buiten (getuige mijn toenmalige dactylo).

Verder hadden wij grote moeilijkheden met een kleine minderheid onder de manschappen, die de Weerstand hebben bevuild, deze die met voorbedachtheid in de rangen waren geslopen en geen verantwoordelijkheidsgeest bezaten. Voeg daarbij dat de Burgerlijke, Gerechterlijke en Geestelijke Overheid, buiten enkele moedige mensen, in de beginperiode van de bevrijding niet te zien waren, zoals zij bij het uitbreken van de oorlog zich het eerst in veiligheid hadden gebracht. Toen hadden zelfs de geneesheren het volk aan hun lot overgelaten en het Rode Kruis vanaf de vijfde dag de stad verlaten, 3 dagen voor dat de Duitsers Leuven binnenkwamen (raadpleeg het door mij uitgegeven relaas "Uit mijn Oorlogsdagboek"). Dat zijn gedragingen die pijnlijk aandoen, maar die moeten gezegd worden en onderzocht om ieder zijn verantwoordelijkheid te doen dragen, bijzonder in tijden van nood.

De bevrijding, waarvoor zovelen hadden geijverd en geleden, zo moeten in de eerste plaats schuld en bijstand hebben gebracht onder de bevolking maar in de plaats er daling kwam in de levensmiddelen zegevierde de woekerhandel. De regering moest ingrijpen, maar kon er de overhand niet bij halen. De knepen en praktijken die gebruikt werden, waren moeilijk te doorgronden en de handelaars die er aan hielden wettelijke handel te drijven waren er de schuld van, men kon geen koopwaren bekomen, dan zonder facturen of op valse namen en niet bestaande adressen, om alzo de formidabele woeker niet te kunnen achterhalen.

Ik zal alleen feiten aanhalen die in het vak en handel gebeurden, waarvan ik op de hoogte ben en waarvan ik de bevoegde instanties en Minister Van Acker op de hoogte bracht. Enige woekerprijzen: tijdens de bezetting en de jaren 1944-1945. Kinderpeléerinnen vroeger voor 1940 verkoop aan 55,- fr. per stuk in serie van 50 cm. tot 95 cm. lengte, moest aan aan inkoopprijs betaald worden 720,- fr. per stuk, slechte stof met gummi bezet, die aangetast werd na de eerste maanden door verrotting van gummi en kleurverlies van de stof. Mans- en vrouwenregenmantels, katoen met gummi bezet, na enkele tijd gummi verrotting en kleurverlies. Voor 1940 inkopen aan 95 fr. goede kwaliteit tijdens de bezetting en na de bevrijding 1944-1945, inkopen aan 950 fr. per stuk, in serie voor vrouwen van taille 38 tot 44 - voor mannen van taille 42 tot 48.

tabardine voor 1940, goede kwaliteit, inkopen aan 275 fr. per stuk-tijdens de bezetting en na de bevrijding tot 44-45:inkoopprijs 7000 fr., de allerslechtste kwaliteit, niet waterdicht, kleurverlies en inkrimping bij regen. Kostumen 6 tot 7000 fr. voor slechte stof, enz. enz. Zo was het met alle kledingstukken en wees de mensen die buiten of onder de maten vielen, die moesten nog meer afdokken.

De meeste koopwaren kon men niet meer vinden bij vakmensen, zijzelf waren onder druk, de kapitaalkrachtige woekeraars hadden de ganse handel onder hun berijk.

Als men voor ouderlingen, kinderen of zieke familieleden een ei moest hebben kon men van 9 tot 12 fr. betalen, een klein brood van witte bloem 90 fr. Deze enkele aanhalingen zullen genoeg in herinnering brengen van de ellendige toestand die door de oorlog geschapen wordt en waarvoor te weinig mensen in vredetijd ijveren om deze te voorkomen. De normale handel lag nog ver buiten verschiets, zodat de regering moest ingrijpen, geholpen door enkele mensen van goede wil tegen de machtige, georganiseerde woekerhandel. De kleinhandelaars in het algemeen waren de zondebokken voor de oningewijde verbruikers, terwijl zijzelf de dupe waren. Ongeveer Mei 1945 klaarde de toestand op: normale handel rijven met facturen in orde, maar de prijzen bleven de hoogte in en de lonen moesten aangepast worden om de verbruikers toe te laten het nodige aan te schaffen.

Wat alles gaat niet zo gemakkelijk, want alvorens lonen aangepast zijn, zijn de prijzen der koopwaren reeds gestegen, also een wedloop die fataal op een catastroof moet eindigen. Niet de stijging der koopwaren en daarachter de stijging der lonen, maar de drukking op stabilisatie der kooprijzen kan een gezonde toestand scheppen. In verwarde tijden heersende gewetenloze uitbuiters van eigen volk (de tweede soort incivieken).

De Partij en syndicale organisatie stelde zich te weer voor de verdediging der verbruikers tegen de al te ijverige huisjesmelkers.

So kwamen wij voor de gemeenteverkiezingen van 1946. De partij was veranderd van Belgische Werklieden Partij in de benaming van Belgische Socialistische Partij, met individuele, persoonlijke aansluiting, dit van na de bevrijding in September 44.

Voor de oorlog was men aangesloten langs zijn vakbond, waardoor velen nog lange tijd daarna dachten in orde te zijn, also verloren zij hun rechten bij de Pol, een gebruik dat steeds de eer en de medezeggenschap waarborgt van ieder lid voor het aanduiden der kandidaten voor de verkiezingen.

De arbeidende klasse had het meest geleden tijdens de bezetting. Het leger en de weerstand bestond het meest uit arbeiders. De kapitaalkrachten, met uitzondering van een kleine minderheid, hadden het niet zo erg te verduren gehad. Het bijgeloof, het onnozel gepraat en banvloeken en het schuldig verklaren voor afwijking van het geloof en Godstraf, macht de mensen van kleingeestige aard in verwarring, zodat zoals bij iedere ramp het bijgeloof geëxploiteerd werd ten gunste van de katholieke partij, die na de bevrijding opkwam als Christelijke Volkspartij, kwestie van lokaas voor de visvangst, om de tegenstrijdige verhoudingen van grootkapitalisten en haar geëxploiteerde gelovigen te verdoezelen. Zoals in 1938 de katholieke partij blok vormde met Rex en V.N.V., zo vormde deze partij veranderd van naam in 1946 tot CVP, blok met neo facisten, waardoor zij de meerderheid behaalde van één zetel.

Het offer gebracht door linkse mensen, waarvan ontegensprekelijk het meeste zijn gevallen op de slagvelden, de concentratiekampen, in het verzet en door ontbering ten grave gedragen, heeft voor de zoveelste maal haar rechtmatig deel niet gekregen.

In het partijbestuur van de BSP afd. Leuven, was een jonge ploeg tot stand gekomen, trouwe militanten waartussen enkele in de strijd vergrijsde pioniers, onder leiding van kameraad Franz Tieleman die nog tamelijk jong (rond de 40) reeds alle takken van het partijleven heeft doorgemaakt vanaf de vakbeweging, de Jonge Wachten, de Liga, enz. Hij was gemeenteraadslid geworden in 1938 en later volksvertegenwoordiger. Kd. Leo Magits werd als partijvoorzitter voor afd. Leuven aangesteld.

In de strijd die wij te voeren hadden tegen misbruik van het geloof, leugen en verdachtmaking van grootkapitaalbezitters en dezes kruipende aanhangers van burgerij en haar kudde van belopende schapen, de in hun rangen verdwaalde arbeiders.

Bij de kamers en Senaatverkiezingen van 1948, werd ik aangeduid en verkozen als eerste Senator-opvolger, denkelijk voor mijn gedrag tijdens de bezetting in de Weerstand. De belangstelling van mij
22 arbeiders opvoeding in de werkvoorbereiding. Cultuur, schone kunsten.

In die ongelijke strijd hadden wij niets dan de moed en de opoffering, de volharding en de hoop een betere wereld te kunnen verwezenlijken. Intussen verloren wij onze grote voerman L. de Brouhère. De verslagenheid over dit verlies, van deze leider wordt door de ganse Belgische Socialistische Partij gevoeld en weer in een smartkreet zongen de gebroken stemmen der vergrijsde strijders "Vaarwel mijn Broeder". Terwijl in het Crematorium zijn veraste lichaam in een Urne geplaatst op een draagbaar gedragen werd op de schouders van de Socialistische Jongewachters, gevolgd door honderden kransen en bloemengarven, gedragen door jeugdgroepen. Arbeiders in werkkledij, vissers, mijnwerkers, steenkappers, ijzengieters, enz. enz. gevolgd door luizende partijgenoten, Ministers, Volksvertegenwoordigers, Burgemeesters, Schepenen, Raadsleden, Professoren, Architecten, Kunstenaars, tot de eenvoudige maar zo verdienstelijke militanten, hebben wij onze grote afgestorven leider gedragen, van het Brussels Volkshuis langs Kapellenmarkt, Blaasstraat naar St. Gilles, waar voor het gemeentehuis de katafalk geplaatst stond waarop de Urne met op de achtergrond een grote afbeelding van onze geliefde Leider, waarvoor dan de laatste groet gebracht werd. Daarna werd de Urne naar de plaats gevoerd waar de as, volgens de wil van de dierbare afgestorvene, rouwgestrooid worden.

In de plooiën onzer vlag
die wij bij grootse dagen,
geesdriftig dragen in de strijd,
wemelt steeds nog Uwe geest,
wij zien Uw daad terug
wij hoern Uwe wekroep
en zweren trouw ons Ideaal.

J.V.

aan alle onbaatzuchtige verdwenen medestrijders.
Intussen als afgevaardigde van de Weerstand voor Leuven, naar verschillende landelijke en buitenlandse Congressen. Alsook een studiereis van 3 weken naar Polen.

verslag: Boodschap aan het Pölse Volk vanwege een groep Belgische Genodigden.

"Men moet de doden niet bewenen: men moet zich hunner waardig tonen". Aldus luidt de laatste boodschap van een heldhaftig Belgisch Weerstander op de vooravond zijner terechtstelling door onze gemeenschappelijke vijand.

Dit is eveneens de zinspreuk, met geestdrift aanvaard door het Poolse volk, na de verschrikkelijke rampen waardoor het werd getroffen tijdens de periode van 1939 tot 1945.

Zich de doden waardig tonen, zulks betekent met hardnekkigheid, gestaald in het vuur, het welk voortzetten waarvoor zij zich offerden opdat de mensheid zou leven in voorspoed, vooruitgang en vrede.

Wij zagen Warschau uit zijn puinen herrijzen en Nowa Huta ontstaan op een maagdelijk terrein.

Wij zagen de groeiende voortbrengst van reeds bestaande fabrieken in volle werking evenals de dageraad van ophefmakende verwezenlijkingen.

Wij zagen hoe de landbouw werd georganiseerd op coöperative grondslag terwijl de intrusting ervan plaats greep in een merkwaardig rythme en op rationele wijzen.

Wij hebben de realiteit kunnen vaststellen van een volk in volle arbeid en bezorgd om het welzijn van het gezin, verdedigd door een gecoördineerd geheel van sociale werken.

Wij bewaren van dit alles de indruk van een beredeneerd zoeken naar algemene welvaart, gesteund op sociale rechtvaardigheid, een bewijs van een scheppende kracht zonder welke niets goeds kan worden verwezenlijkt op de weg van de vooruitgang.

Wij hebben monumenten en musea gezien, waardevolle werktuigen voor de intellectuele vorming der massa's, en terzelfdertijd een opmerkenswaardig geheel van nieuwe creaties die hun ontstaan vinden in de creches en de bewaarscholen, om zich dan voort te zetten in de scholen van elke graad en van elk soort en in de cultuurhuizen.

Deze reusachtige onderwijsinrichting vormt vandaag reeds de geesten en zal dit morgen nog meer doen die zich bevrijden van elk vooroordeel, om zich de wijsheid eigen te maken van een filosofische en godsdienstige vrijheid.

U hebt met veel moed en moeilijke taak aangevat. U zet haar voort met een aanhoudende heid en een krachtig enthousiasme dat Uw eerste successen ten volle rechtvaardigen.

Indien er moeilijkheden te overwinnen zijn, zullen Uw huidige verwezenlijkingen U de middelen verschaffen om ze te boven te komen en Uw glimlachend vertrouwen zal zijn hoogste schoonheid bereiken in het verworven werk.

U verlangt innig de Vrede. De materriele Welstand en de intellectuele beschaving die U schept zijn er de waarborg en de grondslag van.

Bij het verlaten van het Poolse grondgebied kunne wij ons niet bepalen bij het uiten van dankbetuigingen voor de gelegenheid die ons door U werd geschonken om kennis te nemen van Uw grootse prestaties.

Wij weten dat onze oprechte wensen voor Uw toekomstig slagen overbodig zijn, want de verwezenlijkingen welke U ons toonde zijn zeker meer waard dan een platonische verklaring van hoop.

Wij geven er dan ook liever de voorkeur aan U te beloven dat wij bij ons, onze krachtsinspanningen zullen hernieuwen en verdubbelen opdat weldra doorheen de ganse wereld een bestendige Vrede heerse in een blijvende en broederlijke eensgezindheid aller volken.

De Delegatie.

- Mr & Mme BROUERS, 54, rue de Petine, Liège - Leeraar aan het Atheneum. (C.V.P.)
 Mr. BOURGEOIS, rue de Mons, 43, Hyon lez Mons. - Ingénieur de Mine. Prof. Université.
 Bruxelles. (B.S.P.)
 Mr. MEULENARE, Av. de la felle Chanson, 19 - Bruxelles. - Avocat. (C.V.P.)
 Mr. VANDENSTEEN, J. Diestsestraat, 57 - Leuven. Fabriekbestuurder - Gemeenteraadslid.
 Partisaan O/34 G.V. (B.S.P.).
 Mr. MORAY, rue de Marais, 14 - Liège. Etudiant neutre.
 Mr. PIETERS, Terbekestraat, 5 - Hofstade bij Aalst. - Treinwachter - Gewestelijk
 Voorzitter O.F. (B.S.P.)
 Mr. VAN DER TAELEN, Molenstraat, 60 - Rumst bij Antwerpen. - Burgemeester. (B.S.P.)
 Mr. VERSTRAETE, F. rue des Chanteurs, 59 - Bruxelles. - Secr. Syndicale (A.B.V.V.).
 Mr. BONENFANT, A., 270, Place à Mafles - les- Ath. - Député. (P.C.).
 Mr. COURCELLES, rue General Leman, 36 - Frameries. - Ingénieur Chimiste.
 Cons. Communale Liberal.
 Mme Edith BUCH, rue Paul Lauters, 66 - Bruxelles. - Avocat. (P.C.).
 Mr. PELSENER F., rue Van Hougaerde, 6 - Koekelberg. - Meestergast drukker (P.C.).

Jean VANDENSTEEN, LEUVEN - BELGIE.

Radiorede Varsovie 29.8.1951.

In de avondschemering van mijn leven heb ik als lid van een Belgische delegatie met het vliegtuig "LOT" de lucht doorboord en geland te Varsovie achter de zo gezegde ijzeren gordijn.

Bij de eerste contactname met het volk voelde ik de welgemeende vriendschap die het Poolse volk de vreemdeling toedraagt. Men gaat en spreekt met wie men wil. Deze overtuiging is steeds toegenomen na gedurende drie weken Polen doorkruist te hebben om bezoeken te brengen aan verschillende fabrieken en landschapsondernemingen.

Het Poolse volk heeft geen ander doel dan hun wil te tonen voor Vrede onder alle Volkeren, te bouwen aan de nieuwe toekomst, en het recht voor iedereen die werkt, om te genieten van de natuurschoonheid en zijn voortbrengst. Zij hebben vreedelijk geleden onder de verschillende oorlogen en steeds onder de druk gestaan van de overheersers. Vooral de laatste wereldoorlog, zijn hun steden en dorpen verwoest en tellen zij miljoenen doden, maar daarboven rijst het nieuwe leven.

Zij bouwen ! bouwen gelijk de mieren.

In een krachtingspanning die aan het ongelooflijke grenst, bouwen zij hun kinderkamers, kerken en musea, de woningen, met als kenspreuk : "Ieder huisgezin zijn badkamer" en als triomf van de Arbeid herbouwen zij hun oude steden, maar scheppen nieuwe voor de toekomst. "NOVA HUTA" de stad der jongeren, deze palende aan de oude stad CRACOVIE.

Aan dat alles werken mannen en vrouwen, arbeiders en geleerden van uit eenlopende aard. Professoren, Ingenieurs, Architecten en Kunstenaars.

Het zijn de jongeren, die de stad besturen, deze is reeds voor een groot gedeelte in opbouw. Hier in Polen zijn geen werklozen, ook vindt men geen bedelende mensen. Want iedereen heeft recht op arbeid, man en vrouw hebben op alle gebied dezelfde rechten en gelijk loon.

Het zijn mensen met verantwoordelijkheids gevoel, die weten wat zij willen en wat zij geworden zijn en door zelftracht de eerbied van anderen afdwingen.

Wanneer ik terug in het Westen zal keren zal ik de hand- en geestarbeiders mededelen dat het leven hier gericht is op Arbeid en Vrede, om samen met andere landen door opvoeding de nieuwe "MENS" te vormen.

FIAT LUX!

VANDENSTEEN, Jean.

2. Tussendoor de raadszittingen gebeurde deze operatie en verscheen ik op al de gemeenteraden met verband op het eene of het andere oog. De tweede operatie was ik langs het linker oog totaal blind, drie maanden later met de derde operatie was er wat licht in mijn linker oog, ^{doch} wat mij veel hinderde in mijn dagelijkse bezigheid. Ik droeg de pijnen in de geest van offer vaardigheid, maar de handicap verbied mij het optreden als een beoefenaar, wat ik in de laatste jaren nog enkel in dienst van de arbeidersbeweging had gesteld. Ik leefde in de voldoening mijn steentje te hebben bijgebracht voor de verovering der Socialistische principes.

De duistere machten, de door iedereen betaalde propagandisten der rechtse partij, die steeds het geloof misbruiken en waarvoor alle middelen goed zijn, brengen steeds de meesten in verwarring, zodoende zullen wij een periode kennen van onstabiliteit met de rechtse regering. De Weerstanders en Gewezen Politieke Gevangenen worden miskent. De Koningskwesie werd uitgebaat, sommige incivieken, landverraders, collaborateurs en bekeraars worden vrij gesproken. Het voor rechtvaardigheid strijdende volk walgt en bij de gemeenteverkiezingen van oktober 1952 hebben de linkse partijen van Socialisten en Liberalen hun eenheid gevonden te Leuven, waardoor zij een linkse College vormden onder leiding van Burgemeester Fr. TIELEMANS, met als eerste schepenen P. VANDEVELDE, de schepene PH. DEWIT, 3de F. DECOSTER, 4de R. MAST, met de 7 linkse gemeenteraadsleden, 1 socialist en 1 Liberaal, amper genoeg in de meerderheid met 12 zetels tegen 11 voor de oppositie. Dit jaar werd een heel belangrijke beweging van de ogen, vrede voor de raadszittingen. Die in het verleden over de linkse of rechtse partij was er nu eenheid gesteld te worden.

de C.V.Pers hadden de financiën van de stad in een benarde toestand achtergelaten, waardoor de nieuwe linkse ploeg het zeer moeilijk had om de kiesbeloften te volbrengen, aan de door de C.V.Pers ingestelde nieuwe belastingen afteschaffen. Wat door de hogere verheerlijking nooit toegelaten werd zolang de Stadsfinanciën in deficit bleven. Daarbij hadden de C.V.Pers met hare politieke vrije scholen in de laatste maanden van haar bestuur een kontrakt afgesloten van enkele millioentjes toelagen. Alzo konden de schijnheilige zich verheugen en was hun nederlaag verdragelijker door het genoegen die zij smaakte in de moeilijkheid van besturen veroorzaakt aan haar opvolgers met hun ewone onfaire trukjes. Maar linkse mensen, gewoon aan harde strijd, laten zich niet afschrikken en bouwden honderden woningen voor kleine mensen, die vroeger in krotten moesten woeloten onder het C.V.P bestuur, die er zich van afmaakten dat er geen bouwgronden te vinden waren in Leuven, terwijl onder het linkse bestuur complexen uit de grond werden geroepen met verschillende verdiepingen. Moderne woningen inbegrepen voor iedereen een slaapkamer en de nodige bijhorigheden om als mens in reinheid te leven. Onder het impuls van Burgemeester TIELEMANS bouwde het linkse bestuur, in een krachtingspanning van onafgebroken arbeid, dewelke aan het ongelooflijke doet denken tot grote nijd der gemakzuchtige C.V.Pers.

Wij gaan wij steeds verder in de Socialistische partij der Afdeling Leuven met een jongere bestuur onder leiding van Voorzitter R. VLOEBERGHES die onze vriend L. MAGITS heeft opgevolgd, met een schaar jonge dynamische militanten bijgestaan door de in de strijd gehate en vergrijsde veteranen, waarvan het hart steeds jong blijven zal in de hoop steeds te kunnen bouwen voor een gelukkiger bestaan voor een ieder. De stad rees uit zijn puinen, de herbouwen door bombardementen beschadigde gebouwen werden hersteld, Stadshuis, Schouwburg, Kerken, Heilig Geestcollege, scholen hersteld en nieuwe gebouwd, Sportstadion, Zwembad en verschillende grote complexen van honderden woningen. Een aanvang werd gemaakt op initiatief van Kamerlid Burgemeester TIELEMANS in Leuven uite te breiden langs Wilsele tot Herent, wat later verwezenlijkt werd. Dat was de doorbraak op grote schaal, waarin de C.V.P. schijnheilig van gewoonte manoeuvreerde met in de gemeenteraad te Leuven voor te stemmen en in de Provincieraad tegen de aanhechting bij Leuven terwijl de inwoners opgehitst werden met gemene leugens. De rechtse tegenstrevers zijn haat dragend van natuur, zij worden zo door hun leiders opgevoerd. Herinneren wij voor de lichtvergetene de handelswijze van de vroegere katholieke regeerders wanneer de arbeidersklasse door de nood gedreven op de straat kwamen deze op geweervuur onthaald werden te Borgerhout, Brussel en Leuven voor het algemeen stemrecht. Doden steeds doden en gekwetsten, zoals te Graz-Berleir een halve eeuw later in 1950 tijdens de Koningskwestie onder bevel van de Kristelijke C.V.P. Regering werden arbeiders neergekogeld voor een meeting bij te wonen, 5 doden en vele gekwetsten, steeds dezelfde methodes wanneer zij regeren.

De landelijke verkiezingen voor Kamer en ~~Senaat~~ Senaat van 11 april 1954 bracht een linkse meerderheid. Enkele weken na 11 april was het voorstel der 18 maanden diensttijd voor de soldaten een feit en werd deze zelf gebracht op 15 maanden. De C.V.Pers hadden zich geweldig verzet tegen de 18 maanden, nu deze 15 maanden geworden waren dreven de C.V.Pers het op een loopje en zonder onderzoek als lokmiddel stelden zij voor 12 maanden. De C.V.P. had niets verloren van wat zij deed vroeger toen zij de naam droeg van Katholiek partij, zij wanden zich het Here voldeinsden voor niets terug, wakkerde de schoolstrijd aan, gaf openlijk blijk tot alles in staat te zijn, openbreken der straten, vagen der bomen dwars leggende op grote banen, aanvallen op linkse Ministers, met straatstenen van uit hinderlagen. Gewesten waar zij de meerderheid hadden, de lokalen aanvallen van anders denkende, de meetings hinderen om het vrije woord van hun tegenstrevers te beletten, dit alles gesteund van op de kansel door hun priesters, paters en kloostersters die betaald worden door de Staat, dus met het geld van iedereen. Er is een verkeerde kant aan de democratie die zulks laat gebeuren. Wanneer linkse mensen op straat komen voor rechtvaardige eisen, waar het gaat om door eerlijke arbeid het bestaan van vrouwen en kinderen te vrijwaren, dan worden deze voor het minste gebaar zagezegd tegen de openbare orde, eenvoudig betogen met strijdlieden, neergekogeld, of als het uitschot van samenleving in de gevangenis gestopt.

eklad worden wij van op de preekstoel waar gelovige linkse mensen de laagste verwijten en berdenkingen in het gezicht geslingerd worden, terwijl die gezalfde Heren weten dat de verbod voor het kleed dat zij dragen, de tempel waarin zij hun snode banvloeken tegen de kudde uitspelen, de eenvoudige mensen nog altijd de kalmte blijven bewaren inplaats deze ~~valse~~ valse profeten als eenvoudige tafelspringers te ~~voord te stellen als~~^{bepaaldelyk niet}. Het mens-onterende gebasel van op de kansel, te verlaten. Zal er dan nooit een tijd komen dat wij boven de politieken en de verschillende geloofbelijdenissen elkaar naar waarde zullen schatten. Voor wat mij betreft ik geloof nog altijd, trots de fanatiekers van alle lag, dat de mensen van goede wil zich zullen stellen boven de haat en onverdraagzame. gebruiken.

1 juli 1954 werd ik aangesteld door het Nationaal Regionaal Bestuur van de Vriendenkring der Partisanen als afgevaardigde de bijeenkomst te Wenen voor het organiseren van het wereld congres, dat zou plaats hebben in november 1954. Wat zelden in eigen land, op zo spontane wijze gebeurde is, dat de vooropgestelde eisen van de Leuvense Partisanen voor mij in het Vlaamse ~~land~~ voorgedragen zonder de minste afkeuring en niet toelating, zelf aanstonds in het Duits en het Frans vertaald met goedkeuring en omroepend geklap begroet door het ganse congres waartussen alle dankwijze met een bijzondere verklaring vande Franse delegatie bij monde van Professor in geneeskunde, de Heer FUCHS. "Je me rallée au proposition du Camarade de Louvain au nom de la délégation Française et propose que ces revendications soient remises a la commission d'organisation".

Ik haal dit feit aan om te bewijzen dat men over de grensen heen elkaar kan eerbiedigen alleen gezonde voorstellen en besprekingen elkaar tot de rede en verstandhouding brengen kan met wederzijdse eerbied, daarom laat ik voor wat de Vlaamse eisen bevat dit deelde uit de rede volgen. "Wij vragen evenwel dat het propaganda materiaal ook in het nederlands zou opgemaakt worden omdat wij nederlands sprekende medestrijders niet zouden willen omgaan met hun een taal op te dringen waarover zij niet vijandig staan, maar weinig of niets van begrijpen. Wij zullen alzo het wederzijds vertrouwen geschapen hebben."

Deze internationale bijeenkomst, waar nogtans mensen van alle denkwijze en meer dan twintig landen van Oost en West aan deel namen, werd door de verkapte aanhangers der heersende kapitalistische klasse bevuild en verdacht gemaakt in de geesten der lichtgelovigen. Wij ontvingen ter plaatse spoedberichten van vals ingelichte familie, leden of kennissen, dat wij het kongres moesten verlaten daar deze stond in het teken van het communisme, terwijl op de samenkomsten van geen andere belangen gesproken werd dan de rechte van de wezen weerstanders, Politieke gevangenen, Weduwe en Wezen die voor hun wederzijdse voortoortheerte grond alles op het spel hadden gesteld om de vrijheid en de Vrede te herstellen. Ik kan U verzekeren dat zulke Congressen geen amusements verdrijf is daar in de tweemaal dagen dat ik Wenen heb vertoefd in 1954 bijna niets van de stad heb gezien daar wij na 10 uur in de morgen tot 22 uur in de avond kongresseerden.

Ik kende nochtans de stad Wenen met al zijn prachtige aantrekkelijkheden, daar ik in 1933 er heb vertoefd tijdens de nazi ondermijningsperiode.

Althutrug in mijn land was de huigelande propaganda van de C.V.P. begonnen tegen de wettelijke regering met onwettelijke middelen om de regering ten val te brengen, wat maar niet lukte waardoor in razernij ontstoken de gemeenste baldadigheden werden bevolen dan de jeugd en rechts door hun politiekers op orde van de Kerkelijke overheid.

Tusschen, doe wel en zie niet om, hadden wij onze Vlaamse voorman E. ANSEELE herdacht en verzuimdigd te Gent. Het weder sloeg tegen en in de plassende regen stapten wij op door de straten naar de plaats waar in arduinsteen zijn beeltenis, in zijn welgekende houding is uitgebeeld. Jong en oud, Vlaming en Waal met buitenlandse vrienden stapten ondanks de regen, ter eere van E. ANSEELE, ingesloten gelederen naar de plaats waar deze grote veldsksvriend werd vereeuwigd. (Hij stierf in de tweede helft van Februari 1938).

Ik hadden wij, onze nog in levende Camille HUYSMANS gehuldigd met zijn 80 ste verjaaring. De massa partijgenoten van alle slag marcheerde van 10 uur in de morgen tot ongeveer 16 uur meer dan 5 uren door de straten van Antwerpen. Met op de stoepen de simpatiserende massa op rijen van 4 tot 5 en de kinderen en ouderlingen die de stoere en statige Camille zijn doortocht, bloemen overhandigde.

Bij zijn 85 ste verjaaring, de viering van onze Camille te Hasselt, zijn geboortestreek, was het een overgetelijke triomf van massa opkomst, uit alle streken van België en het buitenland, afgevaardigde groepen, jonge- en oude mensen marcheerden van 13 tot bijna 17 uur in de brandende zon. Maar de tijd begint te knagen voor de oude van jaren alhoewel wij jong van hart blijven. De oudsten onder ons beginnen schoorvoetend de betogingen volgen of staan op stoepen te wuiven bij het zien van die massa doortocht, waarin der oudje die voor bijgaat een drama op zich zelf meesleurd, terwijl bij velen een aan van geluk over de wangen rolt bij de herinnering aan het bestaan van vroeger en verworven rechten van heden voor de arbeidende klasse, die alles te danken heeft aan het eeds strijdende Socialisme, Vrijheid! Gelijkheid! Broederlijkheid! Vrede!

Ik beleefde wij nog de viering van Achille VAN ACKER, bij zijn vijf en zestigste verjaaring, Brugge, met een massa toeloop die meer dan 5 uur duurde, waarin de oude van dagen in grote hoeveelheid opstapten benevens de jongeren. De C.V.P. bladen spuwde venijn en dreven dat de oude mensen langs de straten van Brugge gesleurd werden voor politieke propaganda.

Wat de door haat vergiftigde schrijvelaars, dan niet dat die oudjes, steeds in onze ogen, met de jongeren en volwassenen op eigen kosten zich verplaatsten de herkentelijkheid door het offer dus nog schoner werd. Wij hebben niet de millioenen der groot kapitalisten die uitgedaagd worden voor kruiperij, die op allerhande wijze uit de Staatskas putten zo terecht komen in de kas van "School en gewin", waardoor de C.V.P. zijn millioenen dan aanvangen telkens zij hun per persoon betaalde betogingen inrichten of hun Barnum als propaganda voeren.

Wat de schoolstrijd werd er door de C.V.P. een schandalig bedrog uitgestippeld voor de verkiezingen van 1 juni 1958 - 12 maanden dienstdtijd voor onze soldaten. Vrij was voor onze soldaten hun dienstdtijd in Duitsland door te brengen of niet - 36duizend tanken pensioen voor de arbeiders (waarvan later bleek dat zulks niet een algemene maatregel was en dus niet alle Belgen gelijk zijn voor de wet, onder het C.V.P. bewind.) Het werd bewezen, dat de soldaten, de moeders, de vaders en de meisjes-verloofden, allen die zullen worden van de gemeenste politieke oplichterij die sedert mensen geheugen België is gepleegd, met hun millioenen propagandan, waarvan de gevolgen voor België neilspellend kunnen uitvallen, zo de linkse mensen niet waakzaam blijven. Zelfs de mijnramp van Marcinelle in 1956, de vreselijksat mijnramp uit de geschiedenis van ons land, dewelke Belgische en buitenlandse arbeiders het leven kostte, ten getalle van 262 doden, werd geniepig door de rechtse pers de verantwoordelijkheid op de linkse regering geschoven. Zoals vroeger reeds gebeurd was met de brand in het regeringsgebouw Wetstraat, waar de filmen bewaard werden uit de oorlogsperiode, waarvoor de rechtse pers trachtte toenmalige linkse Minister en dezes Cabinetchef verantwoordelijk te stellen. De grote Heren en hun slipdragers hebben steeds door haat gedreven de laagste middelen gebruikt en zijn nog niet tot betere gevoelens gekomen, daarom steeds waakzaam blijven.

Denk al de aangehaalde feiten van misbruik gedreven door fanatisme en de laatste dagen voor de verkiezingen van 1958 voor Kamer en Senaat, hoe de jeugd misleid ~~was~~ en aangestookt werd door hun rechtse leiders en de geestelijke overheid, waardoor alle middelen goedgebruikt werden. Straatschuimerij aanval van uit hinderlagen op anders denkende, woonstverandering en alle mogelijke barbaarse middelen om terug de macht te veroveren met valse bedrieglijke beloften, waaraan de lichtgelovige mensen zich laten vangen. De verkiezingen juni 1958 voor Kamer en Senaat bracht een onbeduidende zetel aanwinst voor C.V.P., door het gepleegde bedrog en de kerkelijke banvloeken, terwijl in stemmental links denkende bevolking de meerderheid van het volk uitmaakte, maar verdeeld.

het ligt niet in mijn bedoeling een geloofing mens zijn, denkwijze af te keuren, alleen wens ik voor iedereen
lyke rechten en plichten om door vrij onderzoek het menselijk bestaan zo goed mogelijk in te richten.
recht mens kan zich niet gelukkig voelen wanneer hij weet dat er nog andere mensen van honger omkomen.

heb dit relaas geschreven zonder het minste persoonlijk belang. Oneindig veel meer
n aangehaald worden van het laaghartig gedoe, door de jaren heen van het geploeter met
rechtvaardige middelen om op oneerlijke wijze de macht der vroegere genietters te
houden. Toon U onverschrokken en zeg op waardige wijze, Neen! Zo mag dat niet blijven!
t relaas is onvolledig. Wij moeten aanstippen dat de strijd lust bij de arbeiders is
rzwakt, het vuur van vroeger werd uitgedoofd. Er wordt te veel gerekend op het zal
lgaan, om de massa in beweging te brengen, deze worden verschillig en looft, alzo in de eul.
t de onbaatzuchtige leiders door hun inspanningen trachten te verwezenlijken wordt
rspeeld door de houding van de voor zich zelf berekende tafelspringer, welke er maar op
s praten en hun ~~zijn~~ daden niet in overeenstemming brengt met ~~hij~~ woorden alzo de
beiders misnoegen. Velen denken zich geroepen maar weinige zijn de gewenste.

leidende militanten moeten met het volk medeleven steeds in hun kringen, er niet buiten
boven, met een burgerlijk aanschijn. Mandaten ^{van plaats} jagers zijn de ^{reem} voor het Socialisme.
e bij nederlagen niet trouw zijn Socialistische principes kan hoog houden heeft nooit
n waardevol betrouwbaar militant geweest.

als in 1938 brachten de Gemeenteverkiezingen ^{in 1958} het links Socialistisch-Liberaal stadsbestuur
minderheid, door het verlies van 2 zetels voor de liberalendie, dus nog ~~aan~~ één gekozen
Leuven hebben. De Socialisten behouden hun 9 zetels.

Stad Leuven zal dus terug bestuurd worden door de C.V.P. meerderheid, 13 zetels -
positie 9 socialisten en 1 liberaal.

verplaatsbare legioenen van Kloosterlingen, paters en nonnen, alsmede priesters en Hoge
kelijke bedienaars - niet Leuvenaars, zijn de steunpilaren der C.V.P. politiek,
artegen de bevolking van Leuven ontegensprekelijk getoond heeft langs de linkse kant
staan.

door de Staat betaalde kerkelijke bedienaars en hun kloosterorders die zich zagezegd
et met de politiek bezighouden kan men vinden in de kiesburelen als (verkapte) -
tuigen - bijzitters, uitstraal middel als propaganda voor hun winkel, ~~in~~ Paters en
nen in uniform, terwijl ~~de~~ soldaat die met zijn leven instaat voor de verdediging
n het Vaderland, niet eens het recht heeft te verschijnen in soldatenpak op de kies-
celen, daar de militair ^{en} zelfs geen stemrecht hebben. De priesters, paters en Nonnen
e geen gezin ~~vermen~~ en er nooit de last zullen van dragen alsook hun wereldse bemoei-
gen hebben afgezworen, zij mogen hun gewicht in de weegschaal brengen om de lastendragers
de voortbrengers politiek te onderdrukken. ~~ook dat zal veranderen, de socialistische principes worden~~
zo na 4 jaren landelijk bestuurd te hebben met een Socialistisch-Liberaal beheer onder
VAN ACKER en een Stedelijk Leuvens Socialistisch-Liberaal beheer van 6 jaren, onder
ans TIELEMANS als Burgemeester, Waardoor land en stad ^{nooit mogelijk} gezuiverd werd van financiële
boel, orde gebracht op allerlei gebied, is de kiezer voor de zoveelste maal misleid.
or ~~de~~ C.V.Pers en ^{Leuven} door iedereen betaalde propagandisten, ~~van~~ Priesters en klooster-
gen die hun banvloeken over de gelovigen ~~mitspreken~~, voot al wie niet voor de C.V.P.
stem zou uitbrengen. - voeg daarbij de leugens, bedrog en verdachtmaking met de on-
litieke rijpheid der vlottende massa, de nooit verzadigde kapitalisten, alsmede de C.V.P.
litiek der kroostelijke gezinnen, die het mensenmateriaal leveren ~~aan~~ het rozenbed hun
ornaamste opbrengst leverd, ten koste van iedereen. De democratie gaat te loor, het
isme steekt zijn hoofd op, maar het Socialisme zal zegevieren, na de laatste stuip-
ekkingen van het Kapitalistisch stelsel, waarvan leiders niet zullen terug deinzen voor
bloedige periode uitlokken, om hun ~~hant~~schappij te behouden. ~~De ouderen moeten het zich~~
~~inmeren, de jongeren moeten het weten! De arbeidersklasse moet wakker blijven!~~

J. VANDENSTEEN.

J. Vandenstein
Tekenaar Veritas.

als 1 Mei groet, 1959.

verzorging, voorbereiding -
de 4 operatie aan de ogen, laat mij niet toe deze beschrijving behoorlijk te verbeteren, in te
n en het te persoonlijke onnodige dit te laten. De lezer weze mij behulpzaam. J.V.

reeds wegevoerd worden dus draag deze menselijke onwil